

**הנה!
יום הדין**

משנת חכמים
מתורתם של רבותינו

שמחה בראש השנה
מורנו הגאון רבי יוסף ברנדייס שליט"א

בהלכה רפ"ב שיש ספרים שכתוב בהן באין גדולי ישראל ומתעניין בראש השנה, ושמעתי מבחור אחד ור' דוד שמו שהיה רגיל להתענות בראש השנה והיה אומר שכך קבלה בידיהן שכל מי שרגיל להתענות בראש השנה ומשנה רגילתו שלא להתענות - אינו משלים שנתו. ובמנהגות בני אישפירא מצאתי שאין חכמי אישפירא נוהגין להתענות בראש השנה ולא לעמוד בבוקר לומר סליחות, ובשם **רב יהודאי גאון** זצ"ל מצאתי: **אסור להתענות בשני ימים טובים של ראש השנה** משום שקרוי חג כשאר ימים טובים שנאמר תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו, וכשם שבשאר ימים טובים אסור להתענות כך אסור להתענות בראש השנה **משום עונג יום טוב**.

ורבינו **סעדיה גאון** זצ"ל כתב בפ"ל ספר עזרא שפירש: ובראש השנה אסור להתענות בין מדברי תורה ובין מדברי קבלה בין מן הברייתא בין מן התלמוד. מדברי תורה מניין? ששנה לכל המועדות שנאמר בו מקרא קדש כמו שנאמר בכולם. וקרוי חג ככל החגים שנאמר תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגנו איזה חג שהחודש מתכסא בו הוא אומר זה ראש השנה וקרי ליה חג וכתוב ביה בחג ושמחת. ועוד אמר ר' יונה הוקשו כל המועדות זה לזה הא למדת ששנה ראש השנה לכל ימים טובים [הכונה שאסור לצום בו כמו בשאר ימים טובים, ולא שיהיה שוה לשאר ימים טובים לענין חובת שמחה בו]. מדברי קבלה [מניין]? שכך כתוב בעזרא ויאמר להם הַתְּשִׁיטָא לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו

הברייתא מניין? דתניא בירושלמי עיר שיש בה מפולת כל סביבותיה מתריעות ולא מתענות שכן מצינו בר"ה שמתריעות ולא **מתענין**. ומן התלמוד מניין? דהכי תני בירושלמי ר' חמא בר חנינא ור' אבין בר אושעיא אומר חד אמר איזו אומה כאומה זו? בנהוג שבעולם אדם שיודע שיש לו דין לובש שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היך יוצא דינו, אבל ישראל אינם כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם **ואוכלין ושותין ושמים** ויודעים בהקב"ה שיעשה להם נס, הרי מן התלמוד שאסור להתענות בר"ה, ועוד מב' טעמים אסור להתענות חדא שלא נקראו ימי תענית אלא ימי תשובה והואיל ולא נקרא צום למה יש לנו לצום, ועוד דלפיכך תקנו חכמים להתענות ד' ימים לפני ר"ה כנגד ד' ימים שמר"ה ליוה"כ שאוכלין בהם ואלו הן שני ימים של ר"ה ושבת בינתיים וערב יום כפור" (ע"כ העתקת ספר מרדכי).

גם בשבלי הלקט (סי' רפ"ד) יש התייחסות לנושא זה, וזה לשונו: **"דין מהו להתענות בראש השנה**; יש נוהגין להתענות בשני ימים של ראש השנה וסומכין על האגדה הכתובה למעלה

במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, וכן פרש"י פרשת אמור אל הכהנים (ויקרא כ"ג, ל"ה) ומקרא קדש דיו"כ בכסות נקיה ובתפלה ושל שאר י"ט במאכל ובמשתה ובכסות נקיה ובתפלה, ועוד דר"ה איקרי חג ככל המועדים דכתיב בכסה ליום חגנו ואמר' איזה חג שהחדש מתכסה בו הוא אומר זה ר"ה, ועוד במ"א [במקום אחר] קרי ליה חג וכתוב ושמתח בחגך, וא"ר יוחנן הוקשו כל המועדות זה לזה הא למדת ששנה לשאר י"ט. מדברי קבלה מניין? שכן כתוב בעזרא

"ושמעתי מבחור אחד ור' דוד שמו שהיה רגיל להתענות בראש השנה והיה אומר שכך קבלה בידיהן שכל מי שרגיל להתענות בראש השנה ומשנה רגילתו שלא להתענות - אינו משלים שנתו"

זה בר"ה כתיב דכתיב בחדש השביעי באחד לחדש ותלי טעמא בקדושת היום ושונה ומשמש ולא בשמחת בנין ב"ה, ועוד שחונכות הבית עשו כבר באדר בשנת שית למלכות ד'ר'י'נ'ט, ומשמע נמי דה"ק לכו אכלו משמנים שתו ממתקים **חובה קאמר** ולא רשות דומיא דאל תעצבו ואל תבכו דתלי טעמא נמי בקדושת היום דכתיב כי חדות ה' היא מעוזכם - אלמא מיחה בידם, ה"ה אכילה ושתיה חובה קאמר להו ואסר להן להתענות. מן

עובדה שראש השנה מצד אחד הוא יום טוב ומצד שני הוא יום הדין [זאימת הדין עלינו, וספרי חיים וספרי מתים לפניו נפתחים" (רש"ל בימש"ש ביצה פרק ב' ס"ד, על פי ערכין דף י' עמ' ב')], גרמה לנדונים שונים בנוגע להתנהגות הראויה ביום זה.

כבר הגמרא בערכין (דף י' עמ' ב') מבארת, דראש השנה אינו מתאים לאמירת הלל, וכך לשון הגמרא: "ראש השנה ויום הכיפורים דאיקרו מועד ואיקדוש בעשיית מלאכה - לימא! משום דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבש"ע, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בר"ה וביום הכפורים? אמר להן אפשר, מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה לפני?" ועל פי גמרא זו כתב הרמב"ם בהל' חנוכה (פרק ג' הל' ו'): "אבל ראש השנה ויום הכפורים אין בהן הלל, לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד **לא ימי שמחה יתירה**", הרי שאפילו ראש השנה שהוא מן הימים טובים ויש בו שמחת יום טוב, מ"מ השמחה בו היא שמחה מאופקת.

עוד מצאנו בספרות הגאונים התייחסות לנוהג לצום בראש השנה, כדאיתא במרדכי (ראש השנה רמז תשח): "נשאל **לרבינו נחשון גאון** מהו להתענות בר"ה? והשיב **בר"ה אסור להתענות** בין מדברי תורה בין מדברי קבלה בין מברייתא בין מתלמודא, מדברי תורה מניין? לפי שהוא כלול עם שאר המועדות וכתוב ביה מקרא קדש ודרשינן בסיפרא וספרי קדשוהו

* פרק מתוך מאמר "ראש השנה - שמחה בו".

לעזוב את ה' זה גם רע וגם מר.

ועל זה באה הבקשה שנזכה לשנה שהיא גם טובה, שזה ההיפך מרע, וגם מתוקה שזה ההיפך ממר. יהי רצון שנשכיל לבקש נכון, ושיאזין לנו הקב"ה וימלא כל משאלותינו לטובה.

המשך בעמ' הבא >>>

7 הערות: ia0527658778@gmail.com

אלוהא דהלכתא
נידונו הלכה לעוור המעינינים

**אמירת עושה 'השלום' בעשי"ת
הרב ישראל ארלנגר**

מקור אמירתו וטעמו

המנהג לומר בעשי"ת 'עושה השלום' בסיום שמו"ע, מקורו מדברי האריז"ל בשער הכוונות [דף צ' ע"א]. ובטעם הדבר כתב שם מכיון ש'השלום' בגימטריא 'ספריאל', והוא המלאך הסופר וכותב כל בני אדם לחיים. והחמדת ימים [ר"ה מהדור"ח עמ' ק"ב] הוסיף, שהוא מגן מפני המקטרגים וכורת אותם.

ובלבוש ובמטה אפרים [ס"א] הוסיפו שלא רק 'השלום' זה גימטריא 'ספריאל', אלא גם 'עושה' בגימטריא כך.

'עושה השלום' בברכת 'שים שלום'

והשל"ה [בסידורו שער השמים] העיר, שהאשכנזים משנים מר"ה עד יו"כ ומסיימים 'עושה השלום' בסוף ברכת 'שים שלום', וחלילה לשנות. ומה שאמרו בעלי הסוד לומר 'עושה השלום', הוא אמת. אך לא בנוסח ברכת 'שים שלום', אלא אחר התפילה שפוסע ואומר 'עושה שלום', יאמר 'עושה השלום' לרמז הנ"ל, וכן תמה בערוך השולחן [ס' תקפ"ב ס"ד].

אמירת 'עושה השלום' בסוף הקדישים

ומדברי הארי"י משמע שדוקא בסוף שמו"ע י"ל 'עושה השלום' אבל ב'עושה שלום' שלאחר קדיש אין לומר כן.

ובטעם הדבר כתב החמדת ימים [מהדור"ח ר"ה עמ' ק"ג] כי הקדיש נתקן בלשון תרגום, ואין צריך להזכיר ולומר 'השלום' שהוא גימטריא של שם המלאך להכניע על ידו את הקליפה, מכיון שהיא נופלת מאליה. משא"כ התפילה שלא נאמרת בתרגום, אלא בלשון הקודש, יש לאומרו. וסיים, כן ראיתי למורי האריז"ל שהיה אומר 'עושה השלום' רק לאחר שמו"ע.

רק העיר הכף החיים [ס' נ"ו סל"ח] שבקדיש

"שהחינו"

בשעה ששורות אלו נקראות, ראש השנה עומד בפתח. הזמן שנותר, כבר לא נמנה בימים, כי אם בשעות. כולנו מיחלים ומאחלים איש לרעהו שנתבשר בשורות טובות, ובינתיים ממשיכים להתפלל "ברך עלינו את השנה הזאת". תפילה זו נישאת בפנינו אפילו בתפילת מנחה של ערב ראש השנה, שכן עדיין איננו יודעים מה נגזר עלינו ביום הדין של השנה שחלפה.

מתי נדע האם לחיים נחתמנו אשתקד או לא? רק אחרי שתשקע שמשו של השנה שחלפה, ונעמוד בריאים ושלמים על סף השנה החדשה הבאה עלינו לטובה. או-אז ידוע נדע, כי אכן לחיים נחתמנו.

במה נבטא אז את שמחתנו ותודתנו לבורא עולם החותך חיים לכל חי? נעשה זאת מיד לכשנבוא לביתנו אחרי תפילת ערבית, ונקדש את היום. ובהגיענו לברכת "שהחינו", הברכה תקבל משמעות ייחודית. והיינו: **מודים אנחנו לה' ומברכים אותו על "שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", על שהעניק לנו בטובו הגדול שנת חיים!**

בשילוב עם הברכה על היום הגדול והקדוש, נרקמת לה בתוכה ברכת הודיה על השנה שחלפה שנשארה על כנפיה חיים עשירים ברוב טובה וברכה. כן יתן ה' ויחזור ויתן, חיים ושלום וכל טוב סלה.

שנה טובה ומתוקה

כתב הרמ"א בהלכות ראש השנה (תקפ"א): "ויש נוהגין לאכול תפוח בדבש, ואומרים 'שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה'". מה פישרה של בקשה "מתוקה" זו, לאיזו מתיקות אנו מיחלים? יהיו כאלה שיאמרו: "וכי לא מגיע לי ללקק דבש?" רצונם בחיים של הנאות ללא סיגים והפרעות, שהרי את זה מסמל הדבש. וממילא אפשר שזהו באמת תוכן הבקשה.

אך יש להניח שלא לצורך משאלות מסוג זה, נועדה הבקשה שאנו מבקשים ליד השולחן הטהור של ליל ראש השנה. יותר מניח את הדעת לומר שבדברי תורה עסקינו, המתוקים מדבש ונופת צופים. ולפי זה מתמקדת הבקשה ברצון לחזק את הקשר עם התורה ועם לימודה. זוהי בודאי בקשה חשובה וחיונית.

תתקבל שלאחר 'ובא לציון', וכן בקדיש תתקבל במנחה, כן יש לומר 'השלום'. כיון שקדיש זה הוא סיום חזרת הש"ץ כמבואר במ"ב [ס' קכ"ג ס"ח], ובסיום שמו"ע י"ל 'השלום' כפי שכתב האר"י. והגר"מ מאזוז [ספר הזכרון לגר"י ניסים עמ' קע"א] הוסיף שגם בקדיש תתקבל בליל שבת, יאמר 'עושה השלום', מפני שברכת מעין שבע היא במקום חזרת הש"ץ.

מאיך במטה אפרים [ס' תקפ"ב ס"א], וכן בהמשך דבריו [ס"ב] כתב, שלא רק בסוף שמו"ע יאמר 'עושה השלום' אלא גם בקדישים שלאחר התפילה יאמר. ובפשטות כוונתו היא על כל הקדישים. ובתוספת מעשה רב הביא שהגר"ח מוואלז'ין היה אומר 'עושה השלום' גם בקדיש.

וכ"כ הערוך השולחן [ס' תקפ"ב ס"ד] שהמנהג כיום לומר עושה השלום בסיום שמו"ע ובסוף הקדיש. והטעם מפני שיש בהם רמז לאלו הימים [דהיינו שמרומו בו ספריאל, הכותב אותנו בספר החיים].

ובאמת המעיין בסידורים יראה שמובא לומר 'השלום' בכל הקדישים, וכן עמא דבר. וכנראה נהגו כך ע"פ הגר"ח מוואלז'ין והמטה אפרים, והכל בכדי לרמוז שיכתבנו ה' לחיים טובים.

וכתב הגר"ש דבליצקי [קיצור הלכות מועדים פ"ט ס"ב] **והעיקר שלא לעשות מחלוקת עבור 'השלום'**.

אמירת 'עושה השלום' בסוף ברהמ"ז

ולגבי אמירתו בסוף ברכת המזון. בפוסקים אין מזה זכר, וגם בסידורים לא הביאו לאומרו אז. אולם שמעתי מהגר"ש דבליצקי זצ"ל שאפשר לומר 'עושה השלום' גם בברכת המזון, ומסתבר דמכיון שסימנא מילתא, א"כ אם רוצה יכול לומר.

זמני היום

לשב"ק נצבים וימי ראש השנה תשפ"ג

ר"ת	צאת שבת / חג	שקיעה	חצות	סוף תפילה	סוף ש"ק גר"א	סוף ש"ק מנ"א	נץ החמה	הדה"נ	שב"ק נצבים
19:46	19:10	18:34	12:31	10:31	09:30	08:45	06:29	18:05	שב"ק נצבים
-	-	18:32	12:31	10:31	09:31	08:45	06:30	18:02	א' דר"ה
19:42	19:06	18:30	12:30	10:31	09:31	08:45	06:31	17:59 19:06	ב' דר"ה

לשירותכם, מנהל קשרי קהילה ברכסים:
הרב די' בוקובזה 054-8457898

משנת המיסור
מאוצרו של מרח המשגח זצוק"ל

**רסיסי טל תחייה שהיה רגיל מרח המשגח זצוק"ל בימי ראש השנה
מרח רבי דב יפה זצוק"ל**

לתאר ואין לשער את העושר הפנימי שספגנו בקרבנו, והנה הקב"ה ברחמיו נתן לנו יום נוסף, שנוכל להתהלך בפלטרין של מלך. אך לפעמים אולי ביום השני מתעוררת תחושת עייפות ורפיון לעומת היום הראשון, (אולי בגלל העייפות מהמאמצים שהשקענו בתפלות). אך עלינו לדעת שפעמים, שאנשים כערכנו יכולים לפעול ולהשיג ביום השני, מה שבלתי אפשרי ביום הראשון. ואף יתרה מזאת גם מי שנכתב ביום הראשון לחובה, יכול להתחנן ולהתפלל להכתב לחיים טובים וארוכים, והטעם, כי ביום השני הוא בבחינת דינא רפיא - כי הדין של היום השני הוא יותר קל ומספיק זכויות מועטות לזכות בדין.

"כי עליך הרגנו כל היום"

קראנו בקריאת התורה על עקדת יצחק איך שאברהם אבינו ויצחק מסרו את כל לבם ורגשותיהם לקיום רצון הקב"ה, עלינו לדעת שמסירות זו טובעה בדמנו, מכחם, וכמו שראו בגזירות ת"ח ות"ט שאנשים שהם לכאורה פשוטים מסרו עצמם לקידוש ה', ואפילו חתנים וכלות במקום להכנס תחת החופה בשמחה, עלו על המוקד למען קדושת שמו יתברך (קנינות לת"ב), וכן כתיב "כל זאת באתנו ולא שכחנו ולא שקרנו בביתך" "כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה" (תהילים מ"ד כ"א), א"כ עלינו לחזק עצמנו שאם למסור את נפשנו יש לנו את הכוחות, ודאי להתגבר על יצרנו ורצוננו יש בנו את הכח.

בשערי תשובה, שנצטוונו בלאו של "השמר לך פן תשכח את ה' אלוך" - לזכור את השי"ת בכל עת. וזה כונת דבריו הקדושים, וזכרו בוראכם.

באר מים חיים

קראנו בקריאת התורה, על הגר, "ויפקח ה' את עיניו ותרא באר מים" וגו' היינו שהבאר היתה עוד קודם, אלא שהקב"ה גילה את עיניו. כן גם לכל אחד מאתנו יש באר מים חיים - נשמה קדושה הרוצה להתקרב אל ה' ולעשות רק רצונו, רצונות חיובים, א"כ נתפלל לפני הקב"ה, גל עינינו ונזכה להכיר ולראות בכוחותינו.

שכל חיינו יהיו כרצונו

אמרנו בתפילת שחרית את הפיוט "ה' מלך ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד" הקב"ה הוא מלך עלינו בכל רגע ורגע, בכך שהוא בורא ומחיה אותנו בכל עת ובכל שעה. ה' מלך עלינו ומצווה אותנו באזהרותיו ומצוותיו, רק לטובתנו, רק לטובתנו! שנהיה מאושרים בחיינו. ה' ימלוך לעולם ועד" הכוונה היא, שתמיד רק הקב"ה ימלוך עלינו, שדיבורנו יהיו כרצונו יתברך. שראיתנו תהיה כרצונו. שנשוב תמיד רק מה שהקב"ה מעוניין שנשוב. נתפלל להקב"ה בכל לבנו, אנא תעזרנו שתמיד נחוש ונזכור שה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד, שכל חיינו יהיו כרצונו יתברך.

דינא רפיא

זכינו שבמשך יום שלם המלכנו את הקב"ה על עצמנו ועל כל העולם. אין

יכול, כולם מסוגלים לעלות מעלה, לאף אחד אין תירוץ "אני לא כשרוני" "אני לא עילוי" נראה להיכן שמואל הנביא הגיע.

פרורים בתורה

עלינו לזכור כל חיינו, שלא נשלחנו לעולם הזה, עם נשמה כה גבוהה, להשיג כמה "פרורים" בתורה, השאיפה שאנו חייבים לחיות איתה היא ללמוד ולדעת את כל תורתו של הקב"ה, להתאמץ ולחבל תחבולות למען זה. נבקש על כך בכל כוחנו "אבינו אב הרחמן, תן בלבנו בינה להבין ולהשכיל, לשמוע, ללמוד ולממז, לשמור ולעשות, ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך, באהבה.

זקנים - בחטא

גם אם הרבנו לחטוא ואנו כבר זקנים בחטא (וכמו שפירש רש"י בתהילים פ"א פס"ט) נבקש: אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כוחנו אל תעזבנו. [הלא הקב"ה יודע שיש חטאים שאנו עייפים מלשוב עליהם, אחר שכבר הורגלנו לחטוא בהם, ואנו בזה זקנים שתש כחם, גם על זה נבקש שה' יתן לנו את הכח לשוב מהם בתשובה שלמה.

עורו ישנים

הרמב"ם כותב בה" שופר: אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזרת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם. [וכונת הרמב"ם היא, כמו שכתב רבינו יונה

אפילו שחטאנו כל השנה והכעסנו את הקב"ה כל השנה, אבל הקב"ה נשאר מלכנו, מלך יש לנו רק אחד "אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה"

בריאה חדשה

מצינו אצל האמהות הקדושות שהיו עקרות, וכמו שפירש"י עה"ת עהפ"ס ותהי שרה עקרה אין לה ולד" אין לה בית ולד. דהיינו שבמציאות היו חסרים לה אברי ההולדה, ואף על פי כן בראש השנה איתא בגמ' שנפקדו האמהות. כיון שבראש השנה אפשר להבראות מחדש ממש.

מטונף בעבירות

אם בכל השנה פירש הגר"א (נדפס בסידור שיח יצחק) עהפ"ס "מקימי מעפר דל מאשפות ירום אביון" שאפילו מי שהוא בעפר - דהיינו שהוא דל במצוות. ואפילו עד כדי שמצבו שהוא באשפות - מטונף בעבירות אך הוא תאב לצאת ממצבו ובוכה לפני ה'. "להושיבי עם נדיבים" סופו להיות בין האבות והנביאים הקדושים. כל שכן היום שהוא ראשון לעשי"ת שעליהם נאמר דרשו ה' בהמצאו, ודאי ובודאי שהבא ליטרה מסייעים אותו ויזכה לדרגות נפלאות.

לא חכם ולא טיפש

חנה בקשה מאת הקב"ה "ונתת לאמתך זרע אנשים" פירשו חז"ל שהכוונה אנשים, לא חכם ולא טיפש, אלא איש בין האנשים, ושאלתה התקבלה. הנה אנו רואים למה אפשר להגיע מי שהוא 'איש בין האנשים' להיות שמואל הנביא! א"כ כל אחד

>>> המשך הרב בייפוס מעמ' קודם

"אם כבנים אם כעבדים"

אחרי התקיעות בתפילת מוסף, אומרים בתפילה "היום הרת עולם... אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחוננו ותוציא כאור משפטנו". יש להבין מה פשר השינוי מהבקשה מלכת היותנו בנים, שבה מודגש

של אהבת חנים כדי להתיחס אליו בחמלה.

זאת בקשתנו אם כבנים אנו, הרי אפשר לפנות אל מידת "כרחם אב על בנים". אך גם אם לא זכינו להנהגה זו עינינו נשואות בתחינה אל ה' שיחוננו ויוציא כאור משפטנו, איום קדוש.

קשה במיוחד. אותם הורים, כאשר יראו אדם זר נפצע אפילו פצעים קשים יותר, אין הלב מתעורר לרחם, בודאי לא באותה מידה שהם מרחמיו על צאצאם, גם אם סבלו של הבן הרבה פחות מהשני. כדי להתיחס אל השני כראוי לו, עליהם להתאזר במידה רבה של חנינה, דהיינו בחינה

שהפניה אל ה' היא **שירחם** עלינו. ואילו הפניה לשל "אם כעבדים" היא, שהקב"ה יחון אותנו. כלומר כאן באים מלכת מידת "כרחם" שבי"ג מידות, וכאן מלכת מידת "חננו"?

נראה לומר שכאשר אב או אם רואים שבנם נפצע, מיד מתעוררים רחמיהם עליו, גם אם אין הפציעה

שנה טובה ומתוקה מתוך בריאות ושמחה

לקוחות כללית ברכסים, לשירותכם מוקד שבת מרפאות סביון, רח' סביון 40 טל: 054-6641025

רופא שבת/חג

שב"ק וצבים	א' דראש השנה	ב' דראש השנה	לילה
18:00-20:00	יום ראשון 18:00-20:00	יום שני 18:00-20:00	
08:00-12:00	יום שני 08:00-12:00	יום שלישי 08:00-12:00	יום

לשירותכם, מנהל קשרי קהילה ברכסים:
הרב דני בוקובה 054-8457898

נטפי הוד ומילי דהספידא על הכהן הגדול מאחיו מו"ר ועט"ר **מרן חכם שלום הכהן** זצוקללה"ה. כותב השורות יודע בעצמו שאינו ראוי וכדאי לתאר ולהגדיר ולו במעט מכנפי מעילו נורא ההוד של ראש ישיבתנו 'פורת יוסף', תכב"ץ ונשיא מועצת החכמים אך אכתוב את אשרראו עיני בפשטות ללא הסברים בעזה"י.

א'. תפילה

יום יום היה רבינו טובל לפני שחרית וכשנכנס לישיבה היה טומן את המגבת בכתלי הישיבה, ומתקדש בהנחת תפילין דרש"י, ור"ת יחד, ומרתית היה המעמד בהכנסת התפילין. כמו"כ היה לרב כיפה, וסידור המיוחדים לתפילה. וכאשר היה מתחיל ביצור, מראהו היה כמלאך המתנתק מהווית העוה"ז וכאלו שאיננו כאן עמנו. התפילה היתה בנחת ושלווה וכעבד העומד לפני רבו היה עומד לשמו"ע בלי לזוע. ותמידין כסדרן היה משתתף בתפילה.

ב'. שיעור

היה מגיע מו"ר לישיבה מוקדם, וכאשר היינו עומדים לידו לשרתו לא היה מעולם מבקש מהתלמידים שיביאו את הספרים הדרושים לו לשיעור. אלא: מביאם בעצמו ומחפש באוצה"ס את מבוקשו. השיעור וסגנונו היו בצורה מסודרת להפליא ולא מבולבלת. וכך היה מונה: ביום ראשון: גפ"ת בצורה רהוטה. ביום שני: נמוק"י, רא"ש, ר"ף ושאר"ר, ביום שלישי: מהרש"א, מהר"ם שיף, רש"ש וכו'. ביום רביעי: רמב"ם ונו"כ, יום חמישי: בעומק הלמדנות בקצוה"ח, נתיבות, ר' חיים, ר' שמעון, אבי-עזרי, וכו'. וביום שישי: 'מוסך השבת' לבעל מנח"ח לעומק ולרוחב. לעולם לא התחיל בפלפול עד שיתיישב בלב הלומדים יסודות הסוגיא בצורה ברורה.

מעולם לא העיר בשיעור לתלמיד ומראהו האצילי לא היה נותן אפשרויות דיבור וזילזול ח"ו בגובה קומתו והדרת כבוד היתה נסוכה באויר. כאשר היה עוסק במפרשים וקורא בהם היה צולל למעמקים ודולה משם פנינים יקרות, ובשעת מסירת השיעור היה עוסק במפרשים וקורא בהם היה צולל לעמקים ודולה משם פנינים יקרות, ובשעת מסירת השיעור היה מתבטא: 'תקשיבו טוב', או 'תשמעו', או 'לומר' שישנו עומק שמעבירו כרגע. אמנם: בלי תחושה שזה 'מהלך שלו', אלא: היכן כתובים הדברים ובמה מעוגנים. גם כאשר דפקו בדלת לא שמ לב והיה צריך כמה פעמים לומר לו שמישהו רוצה

להיכנס, או כאשר היה נכנס מישהו לאחר כמה נקישות היה עומד ליד הרב ללא תגובה וכו' עד שהרב שמ לב להימצאותו. כמו"כ כאשר היה מתקשר מרן זצ"ל להתיעצות עמו והרב הוצרך לענות לו וכשחזר מיד היה צולל כביכול לא היה במקום אחר - גם כשהגיע מרן ל'נדיבי עם' לישיבה 'ראש הישיבה' היה מסיים השיעור ומצטרף אליו.

ג'. תורת אמת היתה בפיהו

אם הבחורים היו שואלים ע"ד הרב או מביאים לו ראייה שלא כמו היסוד הנאמר בשיעור אפילו בשעת הסדר, למחרת כשכא לשיעור היה אומר לפי מה שהראה לי בחור פלוני, היסוד שאמרנו בטל. בלי שום תירוצים והסברים מדוע דבריו נכונים ותן לחכם ויחכם עוד.

לא היה נמצא בפומיה מה שנקרא: 'פרגון טרק' או 'סתם עידוד'. רק אם אמר ע"ד התלמיד 'ט"מ' או שהראה התפעלות, הבנו שירדנו לעומק הדברים. ולא 'בכאילו'. כמו"כ: כאשר היה רואה בחור מתעלה היה אומר לפני כולם: 'אני מקנא בעוה"ב שלו', או אז היינו נחרדים וקנאת סופרים בערה בתוכנו: בזמן הסדר היה מקשיב לבחורים בקשב רב לדברים הנאמרים בפניו. אמנם היה זורק מרה בתלמידים שהיו נגשים בלי להבין במה מדובר, וזכורני: שהיינו חוזרים 3-4 פעמים על המהלך אפי' בגפ"ת שלא לומר דבר שאינו נשמע חלילה. וכך נטע בתוכנו ובליבנו שלא נאמר דברים כ'מצליף' אלא דברים ברורים כשמש. שליטתו בהירות הסוגיא בצורה שההרגשה ששכלו זך ללא סגים אלא: הכל ברור כשמש ובצורה רהוטה ומדויקת. כמו"כ: אם ניגשנו ושאלנו על מי מהראשונים וכו' היכן נמצא, היה אומר: 'בגילך אינך יודע היכן מופיע מפרש פלוני', ולא היה עונה עד שנחפש ונתייגע ואחרי עמל היה מחייך חצי חיוך ונותן ההרגשה עילאית.

ד'. למד לשונך לומר איני יודע

כל מי שהיה קרוב ולו במעט לרה"י היה מצא עצמו עומד בפליאה עצומה שכאשר היו שואלים אותו בכל מקום בהלכה או בכל נושא היתה התשובה הנצחית: אני לא

יודע. לא יודע. ואח"כ היה עונה. והיה מקיים דברי חז"ל כפשוטם: 'למד לשונך לומר איני יודע'. ולא פחד ממה יגידו עליו. כמו"כ בתוכחה: לא היה מוכיח בצורה ישירה, וגם בהתייעצות עמו היה אומר: אני לא יודע אם כך צריך לנהוג, או ללמוד וכו' וכביכול עושה עצמו כמתנצל שלא סבור כמוך.

ה'. שבת בישיבה

היה דורש תמידין כסדרן בכל שבת מברכין, וחוקק יסודות ההשקפה הצרופה וחשק בלימוד התורה"ק כתדלוק עד לחודש הבא. כמו"כ שיעוריו הקבועים כל שבת בענייני השבת, בהשתלשלות העניינים עד ל'אחרוני הפוסקים' ואוי למי שלא הגיע לשיעור שהביע את כאבו: ש'למה מלמד אם לא שידעו כיצד לנהוג, וכו'. ופניו היו קורנות מקדושת השבת, ואי אפשר לבטא במילים הרגשת רוממות השבת במחיצתו. אשרי עין ראתה אלה.

ו'. צורת הלימוד

היה אומר שלומדים דף בשעה א' ואח"כ 1 דק' מהרש"א ושאר"ר עיקריים על הסוגיא. ואמר: שבהר"ן ונמוק"י וכו' יש הכל ופעם התבטא: אם תשאל אותו איזה מפרש או שו"ת יענה לך בלי לראותו מתוך העמל והבהירות שיוצא מלימוד בעמקות. וגם כאשר עלה בליבנו ללמוד טוב"י השיב לנו: צריכים קודם כל לדעת צורתא דשמעתתא ורק אח"כ ללמודו.

ז'. ענוותנותו. וביטולו לחכמי ישראל

עינינו ראו ולא זר כאשר היו מגיעים לישיבה"ק גדולי ישראל ראינו בעינינו מה הוא: 'כבוד חכמים ינחלו' באיזו התרגשות וחמימות והתבטלות היה מקבלם.

וכאשר היה מגיע חכם 'שלום משאש' זצוק"ל לבחון את אברכי הכולל, היה מקבלו בהערצה יתירה ומוביל אותו עד לכולל ומדבר עימו בכבוד מלכים. כמו"כ כאשר היה מגיע מרן זצוק"ל היה רץ לקראתו וכיוצא לפני מלך ומאזין לדבריו בקשב רב. וכן בחכם בן-ציון זצוק"ל כמו כן התבטלות והערצה יתירה.

וכאשר היה חוזר מפגישה עמהם היה מדבר בערכם הרם בתורה כולה בהתפעלות עצומה. כמו"כ שישב בישיבת הר"מים היה יושב בתחילת השולחן ולא בראשו כאחד מאנשי הצוות. והיה מעריך את המשגיח שליט"א ומצווה לשאול ולהתייעץ עמו בנעשה, ובניהול הישיבה.

ח'. תחושת החורבן

בהיותנו באמירת הקינות, בשנה הראשונה בישיבה, אזי בסוף הקינות במנין 'שנות החורבן', נחרדנו כאשר כבו את האור ושמענו זעקתו מעמקי הלב כביכול מישהו דקרו ח"ו ולא יכל להוציא בפיו את מנין השנים בבכי תמרורים קורע לב. ולא כקורא תאריך מלוח שנה. ואז קיבלנו שמץ מושג מהו חורבן בעיני הענק שבדורנו. כמו"כ: היה מקפיד בבין המצרים לומר את תיקון חצות במנחה. ופעם א' פגש את אבי ז"ל ליד הכותל, ושאל: האם בנך קנה דירה, וכשהשיבו אבי ז"ל בשלילה הצביע הרה"י על הכותל המערבי, ואמר: גם להקב"ה אין דירה, וכנאמר בברכות: 'דין לעבד שיהא כרבו'.

ט'. התפילות בימים נוראים

היו מעמד הוד שניגש מורנו רה"י עם המשגיח שליט"א לפני התיבה ואיך אימת הדין היתה נסוכה על פניו בקול רעדה והיה עושה את סדר העבודה ככהן המשרת בביהמ"ק. ובשיחה היה מדבר על עצמו דברים נוקבים מאוד אשר אני ירא לכותבם כאן. ולא היה בוש מאף אחד. וניסה פעם להגדיר לנו את מצבנו ואמר: איננו שווים **כולנו** עשרה משיבת בית אל וכו'. והיה בוכה כביכול על מצבו האישי, ובסופו של היום הקדוש היתה צהלה מיוחדת נסוכה על פניו בדיוק כמו שכתוב: 'ובצאתו היה עושה יו"ט' וכו', אשרי עין ראתה כל אלה.

י'. תיקון חג השבועות

היה עומד בלילה ועושה תיקון בעמידה ולא אבה לשתות או להגיש דבר לפיו באמירת בעמדת התיקון. הנאמר: בלי להניד עפעף וכו'.

זיכנו ה' יתברך להיות מהדבקים בתורתו ובמידותיו הנאצלות אכ"ר!!!

עם מלאות שלושים לפטירתו של **מֶרְן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה חֲכֵם שְׁלוֹם כַּהֵן זְצוּק"ל**, הַנְּנוּ לְהַבִּיא מַעַט דְּבָרִים שְׂזַכִּינוּ לְרֵאוֹת בְּעוֹדְנוּ גַדִּים הַסְּמוּכִים עַל שׁוֹלְחָנוּ וְשׁוֹתִים בְּצִמָּא אֶת דְּבָרָיו כְּתַלְמִידִים בִּישִׁיבַת 'פּוֹרֵת יוֹסֵף' וְעַד עַתָּה.

והקשה קושיא שראה באותו ספר, הבין ראש-הישיבה שאכן כן הוא, ואז התפרץ עליו ואמר לו: כתוב בפרשת משפטים "וכי ימכור איש את בתו לאמה", בתחילה לא הבנו מה הקשר בפסוק הזה לבחור, ואז אמר ראש הישיבה: אתה מעיין קודם השיעור בספר "אוצר מפרשי התלמוד" ורואה שם את קושיות הראשונים והאחרונים על הסוגיא ומקשה את קושייתם כאילו אתה מעצמך מקשה קושיות אלו, אתה מוכר את התורה שלך לְאַמְרָה, אמה ר"ת: "אוצר מפרשי התלמוד". התלמיד הבין וקיבל את התוכחה ומאז הפסיק לעשות כן. כאן רואים את מידת האמת שהיתה ברב ואת החינוך הטהור והאמיתי שהנחיל לתלמידיו.

אחד באמצע השיעור ביקש הבחור לשאול שאלה בסוגיא הנלמדת ולאחר שקיבל את הרשות לשאול, הקשה קושיא חזקה על החומר הנלמד. ומרן ראש הישיבה התפעל מאוד מהקושיא שהקשה הבחור ואמר לו זכית להקשות את קושיית הרשב"א, וכך היה למחרת באמצע השיעור ביקש הבחור הנ"ל לשאול שאלה וכשניתנה לו הרשות הקשה קושיא חזקה ואמר לו הרב זכית להקשות קושיית רבי עקיבא איגר, ואז עלה חשש בלב ראש-הישיבה שהבחור הזה מעיין בספר הנ"ל קודם השיעור ומשם רואה את הקושיות ומקשה.

"יהי ביום השלישי בהיות הבוקר יהי קולות וברקים" כשחזר הדבר

ואוהב לכל אדם, אוהב ישראל אמיתי ללא שום אינטרס ונגיעה אישית. ברח מן הכבוד ואף מאס בו, תמיד ראה את ה' לנגד עיניו בבחינת "שיויתי ה' לנגדי תמיד", תורתו היתה תורת אמת - לשמה ולעשות נחת רוח ליוצרו ולקדש ולהרבות כבוד שמים בעולם.

כשהייתי בישיבה גדולה שיעור ב' (שנת תשל"ז) למדנו מסכת "בבא מציעא", ומרן ראש הישיבה זצ"ל היה הר"מ המגיד שיעור, ואז יצא לאור ספר "אוצר מפרשי התלמוד" על מסכת בבא-מציעא שבו מובאים כל דברי הראשונים והאחרונים על המסכת, ואחד הבחורים מן השיעור קנה את הספר הזה והיה מכין את המפרשים מן הספר הזה. והנה יום

תורה

השיעורים היום יומיים (בשיעור ב) נמטרו בעומק העיון בבהירות ובצורה מסודרת, כן גם השיעורים בכל יום ישישי בספר "מנחת-חינוך", השיעור ההלכה בכל שבת בהלכות שבת מספר "משנה ברורה", והשיחות-מוסר שהיה מוסר בכל ליל שבת מברכין לפני תפילת ערבית, ובמיוחד בתפילות יוה"כ שהיה הרב השליח-ציבור בתפילת מוסף ובסדר העבודה ככהן גדול.

מידת האמת

גדלותו התבטאה במידת האמת שהיתה בו, אמת צרופה ללא כחל וללא סרק, ללא חנופה לאף אדם, מצד אחד היתה בו תקיפות לכל דבר שבקדושה, ומצד שני לב רחום

>>> המשך משנת חכמים מעמ' 1

יום טוב (סי' תקכ"ט סעי' א'): "וביום טוב מאחרין לבוא לבית הכנסת וממהרין לצאת, משום שמחת יום טוב" (על פי מגילה דף כ"ג עמ' א').

אע"פ שמשלשון הגאונים בראיותיהם נגד הנוהגים לצום משמע כאילו ראש השנה הוא יום שמחה ושה ממש לרגלים, אין להבין דבריהם בזה כפשוטן, ובודאי דמה שכתבו דראש השנה איקרי חג וכתוב ושמחת, לא כתבו כן אלא בדרך דרש ואסמכתא בעלמא כדי לשכנע שאין לצום ולא שיש באמת ס"ד שהפסוק ושמחת בחגך מתייחס גם לראש השנה. הא לך את לשון ספר יסוד ושרש העבודה הנוגע לענינו: "ויזהר האדם מאד בסעודת לילה זו מאכילה מרובה וגסה, וביחוד מדגים ובשר שמן, שלא יבוא לידי קרי, רחמנא ליצלן. ויאכל מעט דג לכבוד יום טוב, ומבשר שמן ימשך ידיו לגמרי ומכל דבר המביא לידי קרי, רחמנא ליצלן. **גם לא יתענג במיני מאכל ומשקין כמו בשאר יום טוב**, כי ימי ראש השנה אינן נקראים ימי שמחה אלא ימי דין, כמבואר בזוהר הקדוש פרשת אמר: אמר רבי יהודה כולו מועדין "מקראי קדש" קרינן בהו, אבל נפקי ראש השנה ויום כיפור דלא אישתכח בהו חדותא, דהא אנון ימי דינא הוו" (ע"ב).

מכל מה שלמדנו מובן שאין זה פלא שהיה קיים מנהג לצום ביום ראש השנה [אבל בליל ראש השנה מוסכם שאסור לצום].

ראשם וגו' (שו"ע ריש סי' תקצ"ז) ומקורו בספר האגודה שכתב (ראש השנה פרק ד' סי' כ"א): "ועל התענית דראש השנה איכא פלוגתא דרבוותא ונתעצמו בראיותיהם, ועל כולם אני קורא ועמך כולם צדיקים; אמנם האוכלים לא יאכלו כל שובעם למען לא יקלו ראשם ותהי יראת השם על פניהם", והב"ח אחרי שהביא את דברי האגודה, כתב בשם מהר"ש לוריא שכתב "שקיבל מזקנו שלא אכל דגים בראש השנה **כדי למעט תאוות האנושי במקצת דבר המסויים ויזכור יום הדין** ולא יבוא לידי קלות ראש ע"כ". ומדברי המג"א (ריש סי' תקצ"ז) אנו למדים שאין חובה לאכול בשר ולשתות יין בראש השנה, דאמנם סעודה משום עונג יום טוב נוהגת, אבל אין חובה להדר אחרי דברים משמחים במיוחד כמו ברגלים; וכן מבואר באחרונים "שלא ילבש בראש השנה בגדי רקמה ומשי כבשאר יום טוב, דיהא מורא הדין עליו" (ראה משנה ברורה סי' תקפ"א ס"ק כ"ה).

עוד יש לעמוד על כך שאע"פ שנתקבל שאין לצום בראש השנה אפילו ביום, מ"מ מבואר בגדולי האחרונים (מהר"ל ים של שלמה) שבראש השנה שחל בחול - מאריכים בפיוטים ותפילות עד חצות לכל הפחות, ונמצא שבעצם צמים עד חצות היום ולא כמו בשאר ימים טובים שמאחרים לבוא לבית הכנסת וממהרין לצאת משום שמחת יום טוב כמו שכתב הרמ"א בהלכות

כתב (הל' שביית יום טוב): "שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים, כולם אסורים בהספד ותענית", וכן פסק בשו"ע (סי' תקצ"ז סעי' א'): "אוכלים ושותים ושמחים, ואין מתעניין ברה"ה ולא בשבת שובה" [אמנם בסעי' ב' שם מביא: "יש מקומות שקבלה בידם שכל מי שרגיל להתענות ברה"ה ומשנה רגילותו ואינו מתענה, אינו משלים שנתו ועל שם בהגה].

רואים שהגאונים טרחו להוכיח שאין לצום בראש השנה. ממה שהיה כזה דרון [וממה שהיו גדולים בסברו דיש לצום בראש השנה ונהגו כן למעשה] - רואים עכ"פ שראש השנה לא היה מקובל בכלל ישראל כיום שמחה בדומה לשמחת הרגלים, ומי שצם בראש השנה לא היה נראה מן המתמיהים אלא התנהגות זו היתה מתקבלת בהבנה לאור העובדה שהשמחה בראש השנה מהולה בפחד ואימת הדין ואין לה דמיון לשמחה השורה ברגלים, וכלשון הרמב"ם שהעתיקו "אבל ראש השנה ויום הכפורים אין בהן הלל, לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתירה".

העולה בקצרה, דלהלכה נתקבל שאין לצום בראש השנה אפילו ביום [בלילה כו"ע לא פליגי שאסור לצום כמו בשאר יום טוב (עי' משנה ברורה סי' תקצ"ז ס"ק ה')], אמנם מצאנו בפוסקים בטוים רבים להגבלת השמחה בראש השנה לעומת הרגלים, כגון מה שאמרו שלא יאכלו כל שבעם למען לא יקילו

מנות לאין נכון לו וגו' וענין זה ביום טוב של ראש השנה כתוב. מן הברייתא מניין? דתניא וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות שכן מצינו ביום הכפורים מתעניין ולא מתריעין, ר' עקיבא אומר מתריעות ולא מתענות שכן מצינו בראש השנה מתריעין ולא מתעניין. מן התלמוד מניין? דהכי גרסינן בתלמוד ארץ ישראל אמר רב סימון כתיב מי גוי גדול ר' חנינה ר' יהושע חד אמר אי זו אומה כאומה זו בנהוג שבעולם אדם שיודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואינו חותך צפרניו, לפי שאינו יודע האריך דינו יוצא, אבל ישראל אינו כן לובשין לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחים זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלים ושותין ושמחים בראש השנה, לפי שיודעים שהקב"ה עושה להם ניסים ומוציא דינם לכף זכות וקורע להם [את] גזר דינם, הרי מכמה ראיות שאסור להתענות בראש השנה וכן מצאתי בספר **רב האי גאון זצ"ל** (ע"כ) לשון שבלי הלקט).

למדנו מדברי הגאונים הנ"ל דהיה פשוט להם שאסור להתענות בשני ימים טובים של ראש השנה, והאריכו להביא ראיות לזה ולזה הסכים הרא"ש (בסי' האחרון שלו במסכת ראש השנה), וגם הטור (בסי' תקפ"א) אחרי שהביא את המדרש שהגאונים הביאו בשם ירושלמי, סיים "ומכאן תשובה למתעניין בראש השנה". גם הרמב"ם

עלות השחר, יאכל, ויחזור לישון [כמונן] לא כל אחד מסוגל לזה, אבל יש המסוגלים].

אמנם יעו"י בבאר היטב (תקפ"א, א) שכתב בשם הזוהר וכתבי האר"ז ל' שחטא גדול לאכול קודם אור היום. ובמשנה ברורה (פ"ט, כח) הביא את הדברים, והוסיף מהפרי מגדים ש'נכון לכתח'י להזהר בזה אם אינו מוכרח'. ובהחלט יש לדון שהצורך שלא לאכול לפני התקיעות נקרא 'מוכרח'.

ובהמשך דבריו כ' המשנה ברורה שבשור"ת שב יעקב כ' בשם סידור האר"י שמהר"ו כשהיה חלש לבו אכל לחוק גופו, ולא אסר כי אם למלאות תאוותו. ולפי זה מסתבר מאוד שהרוצה לאכול רק כדי שלא יתקשה להתפלל, וכדי לא לאכול לפני התקיעות, מותר לו גם לפי הקבלה. ואמנם אפשר להתווכח ולטעון שבזמן שהוא אוכל עדיין לא חלש ליבו, אבל נראה יותר שהנושא הוא מדוע הוא אוכל, ואם כוונתו לשם שמים, מותר.

ויה"ר שזנכה כלנו לשנה טובה כתיבה וחימימה טובה.

ברורה תקצו, ב.

וכנראה שהחזו"א התכוון שחוששים לדעת הגר"א במעשה רב (רו) שאומר שאין להתענות בר"ה עד חצות כמו כל יו"ט. אמנם יש לשים לב שדברי המעשה רב לא הובאו במשנה ברורה, והמ"ב גם לא מביא שום אחרון שחולק על הרמ"א שמיקל בזה.

ובספר חוט שני (ר"ה, עמ"נ) כתב כדבר פשוט שמי שאינו אוכל לפני התקיעות ומסיים את התפילה אחרי חצות יצא שכרו בהפסדו שצם אחרי חצות. וכנראה דבריו בנויים ע"פ החזו"א הנ"ל, ומ"מ תמוה מאוד שלא דן בדברים והסביר מדוע אי אפשר לסמוך על הרמ"א ושאר האחרונים, וצ"ע [בקשתי פעם מת"ח שישב קמיה דמרון הגר"ק זללה"ה שישאל אותנו לפרש הדברים, ולצערני הרב לא אסתייע מילתא].

לאכול לפני עלות השחר

הרוצה להמנע מלאכול לפני התקיעות והצום קשה עליו, נתנו עצה שיקום לפני

אבל הם לא דנו כלל להקל לאנשים בריאים לאכול לפני התקיעות.

ומ"מ בדור האחרון כנראה שירדה חולשה לעולם, וכבר נהגו כן גדולים וטובים, וכבר דברו בזה בבמה חשובה זו בשנים שעברו, ידידי הרבנים הגאונים ר' יצחק קמינר ור' שמואל הרצברג שליט"א.

האם מותר להתענות בר"ה עד חצות

סיבה נוספת להקל לאכול כתב החזו"א (שור"ת וחיידושים סי' קיז, עמ"נ) וז"ל: אכילת כזית קודם תקיעת שופר מקילים, כי אין להתענות ביום טוב עד אחר חצות. ויש לשים לב שהוא הדגיש לאכול רק כזית. אמנם אפשר לאכול יותר, אבל פירות וירקות.

אמנם עצם קביעת החזו"א שאסור להתענות אחרי חצות צריכה עיון. כי מפורש ברמ"א (תקפד, א) שבראש השנה מותר להאריך בתפילה עד חצות, ובביהגר"א שם מביא לזה ראייה מפסוק בספר נחמיה. ונשנו הדברים במשנה

מאמר זה אינו עוסק בעצם איסור או היתר אכילה לפני התקיעות. רק נקדים ונסביר שבעבר הלא רחוק הנושא כמעט ולא עמד על הפרק כי כנראה היה ברור ופשוט לכולם שאנשים בריאים לא אוכלים לפני מצות תקיעת שופר, כשם שאסור לאכול לפני נטילת לולב כמבואר במשנה בסוכה (לה, א) ולפני שאר מצוות כמבואר בהרבה מקומות (ובמשנה ברורה תרצב, טו). הוכחה פשוטה לכך היא מזה שהנידון למצוא היתר לאכול לא נזכר במשנה ברורה וכמעט לא בשאר הפוסקים.

לחזוק הדברים נציין רק לדברי החיי אדם שמיקל **לנשים** שמצטערות או חולות לאכול לפני התקיעות כי 'במקום צער או חולי י"ל שהנשים לא קבלו' [יש לעיין האם כוונתו שלא קבלו את חובת התקיעה, או את איסור האכילה לפניה]. ולדברי הגרעק"א (בגליון השו"ע תקפט) שכתב **שיולדת** שקשה לה להמתין עד שיתקעו לה אחרי התפילה 'כיון שאינה מחויבת בשופר רשאי לאכול קודם'.

שופר שקט עם עוצמה אדירה

הרב ישראל שלום

היום הזה ה' אלוקיך מצוך: **בכל יום יהיו בענין כחדשים כאילו בו ביום נצטוית עליהם** ע"כ. פשוט מאוד, צריך להעריך ולהחשיב כל מצוה ומצוה שאנו עושים, ולשם כך צריך ללמוד על מעלות התורה והתפילה עד כמה חשיבות יש להם.

וכאשר האדם משנה את הגישה שלו לגבי ברכות הנהנין, אמן, אמן יהא שמיה רבא וכדו' ומתחיל לכוון בהם, ולהכניס קצת לב למצוה, הוא יריגש יותר קירבה לבו, ובדרך זו מגיעים אל התכלית שהיא דבקות בבורא.

הגמרא (שבת קיט:) אומרת שכל העונה 'אמן יהא שמיה רבא' קורעין לו גזר דינו. בורא עולם נתן לנו בידיים כלי חזק מאוד שיכול לקרוע כל גזר דין קשה שיהיה, והוא, לענות 'אמן יהא שמיה רבה' בכל כוחו, לפעמים אנשים מחפשים כל מיני סגולות כדי לזכות בדין, נוסעים למרחקים, הולכים לרבנים, מבזבזים זמן וכסף בסביל ישועה. עניית 'אמן יהא שמיה רבה' יכולה לשנות לנו את הדין מן הקצה אל הקצה. וזה נקרא גם תיקון המעוות, שעד היום האדם היה רגיל לענות ללא כונה, וכעת צריך להתאמץ כדי לכוון ב'אמן יהא שמיה רבא'.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות לכל תושבי רכסים היקרים אשר היו לנו לאחיעזר ואחיסמך בשעות הקשות, ראינו את האהבה והאחדות שיש במקום הקדוש הזה. יהי רצון שנשמע רק בשורות טובות ישועות ונחמות, שנה טובה לכולם, תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה, אמן.

ט"ו "וחוטא אחד יאבד טובה הרבה". איזו טובה הוא איבד? הוא יכול היה לגרום לאנשים לענות אמן, ואמן זו היתה נזקפת לזכותו. וכדי לשבר את האוזן, נתאר לעצמנו אם על כל ברכה שאדם מברך הוא היה מקבל 100 ש, ועל כל אמן שמישהו עונה על ברכתו יש תוספת של 10 ש, וכי היה מישהו שיברך בלחש? פשוט שלא. אם נחיה בצורה כזו אז גם הברכות ייראו אחרת, וגם האמן' שנענה, תהיה לה משמעות אחרת, נתחיל לייקר מצוות שאנחנו עושים.

חז"ל אומ' בברכות (לב:) ארבעה צריכים חיזוק ואלו הן, תורה, תפילה, מעשים טובים ודרך ארץ. ר"ת תתמד, וכתב רש"י "שיתחזק אדם בהן **תמיד** בכל כוחו".

תפילה זה מהדברים שצריכים חיזוק מתמיד, וללא חיזוק, אפשר ליפול למחלה הקשה הנקראת "מצות אנשים מלומדה". כמאמר הנביא "בפיו ובשפתיו כבדוני וליבו רחוק ממני ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה" שזה אומר קיום מצוות ללא לב, אלא מן השפה ולחוץ כמו רובוט. וזה נגרם בגלל שהדברים שגרתיים ונעשים בתדירות גבוהה, תשעים אמנים עונים בכל יום וכן מאה ברכות מברכים בכל יום, לכן אם אין ערך לפעולות שאנו עושים, אז הן נעשות מן השפה ולחוץ.

קראנו בפרשת כי תבוא (פסוק ט"ז) "היום ה' אלוקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך" פרש"י,

בני יקירי ז"ל נהרג בתאונה. ברגע זה כל גופי הזדעזע, שום שופר שבעולם לא היה מזיז אותי כמו אותם שתי מילים שקטות מאוד שהשוטר אמר באותו לילה, זה היה 'שופר' שקט מאוד עם עוצמה גדולה. ואז גיליתי שלבורא עולם יש הרבה דרכים להעיר את האדם, ולמעשה השופר הזה הרעיד אותי, את משפחתי ואת כל תושבי רכסים והסביבה.

אלא שלאחר ההתעוררות הזו אי אפשר להמשיך לחיות כרגיל וצריכים להבין מה המסר שבורא עולם מעביר לנו, כדי שחס ושלום לא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו, ושהקב"ה יאמר לצורתנו ד. בורא עולם רוצה שאנחנו נשתנה, וזה נקרא "תיקון המעוות", לא די בכל מיני סגולות כדי להגיע ליום הדין, אלא פשוט צריך לשנות משהו בהנהגה היום יומית, ובכל הגישה שלנו לעבודת הש"ת.

ולדוגמא: אם ניקח את נושא התפילה. אנחנו עונים אמן בחזרת הש"צ אבל ה'אמן' נאמרת מן השפה ולחוץ ללא כונה כלל, וכן 'ברוך הוא וברוך שמו' ו'אמן יהא שמיה רבא' אנחנו עונים, אבל בלי לב. ועיין בכף החיים (סימן ה' אות י"ד) עד כמה חמור הדבר לענות אמן ללא כונה. איבדנו את הערך למצוות הללו כיון שמקיימים אותם בתדירות גבוהה.

הכף החיים (סימן רפד אות ט"ב) הביא בשם החסד לאלפים שמצוה על העולים לתורה לברך בקול רם כדי שהקהל ישמעו ויוכלו לענות אמן. והמברך בלחש עליו נאמר (קהלת

אנו נמצאים בחודש אלול חודש שכולו רחמים, וימים ספורים נשארו לפני יום הדין הגדול והנורא. יום שבו נידונים כל באי עולם. והשאלה היא, מה בורא עולם דורש מאיתנו בימים אלו?

ידועים דברי רבנו הגדול הרמב"ם שכתב: אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב היא, רמז יש בה. כלומר: עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים בכל שנתם בהבל וריק אשר לא יועילו ולא יצילו וכו'. אם נתבונן, בעבר כאשר החזן היה מכריז בשבת מברכין על חודש 'אלול' היו גדולי ישראל מתעלפים, אבל אנחנו לא בדרגות הללו. הגיע חודש אלול והסדרים ותוקעים בשופר בסליחות, ומנהג האשכנזים לתקוע בשחרית, אבל גם זה לא מעורר אותנו כלל, כיון שהתרגלנו לקול השופר. אז מה עושה בורא עולם כדי לעורר אותנו כאשר השופר למעשה אינו מועיל.

השנה לצערי הקב"ה השמיע לי סוג שופר שונה מאוד ממה שבני האדם מכירים. לפני כשלושה שבועות (ט' אלול) בשעת לילה מאוחרת הגיעו אלינו הביתה משטרה וביקשו להיכנס כדי לדבר איתנו, הם נכנסו וסיפרו שארבע שעות קודם קרתה תאונה בדרך לירושלים והבן שלכם היה בתאונה, ובסיום דבריו של השופר הוא אמר 'שתי מילים' שקטות מאוד שחותמות את המקרה "הוא נהרג". נהוראי שלום

שאלה:

**אם שביעית משמטת הפקדות כספים
בבנק, ואם צריכים פרוזבול.**

תשובה:

א. תכניות חיסכון שנושאות רבית ויש בהם היתר עיסקא של פלגא מלוה ופלגא פקדון מבואר בשו"ע חו"מ סי' ס"ז ס"ג, דאמנם הפלגא פקדון בודאי אין השביעית משמטתו, שהרי אין כאן הלוואה כלל. אבל מ"מ הפלגא מלוה שביעית משמטת, ולפ"ז אותם תכניות צריכים פרוזבול משום הפלגא מלוה. אמנם לדעת הרדב"ז בשו"ת ח"א סי' רי"ד (הובא בתומים סק"ג), וכן הקצה"ח סק"ב שם, מביא עוד כמה שיטות קמאי ז"ל הסוברים כן - שאם נותן המעות בעיסקא, גם הפלגא מלוה אינו נשמט, (ואכ"מ לבאר שיטות אלו). ולפי דבריהם תכניות חסכון בנקאיות שיש בהם היתר עיסקא אינם נשמטים כלל וא"צ פרוזבול. [ומיהו אותם בנקים שההית"ע שלהם הוא על אופן שכולו פקדון, א"כ פשוט שכל ההפקדה אינה נשמטת גם לדעת השו"ע].

ב. ומיהו גם לדעת השו"ע דפלגא מלוה שביעית משמטתו, מ"מ כ"ז דוקא בתכנית חיסכון שאפשר למשוך ממנה כספים כל יום - ללא צורך בהודעה מוקדמת של כמה ימים מראש (כמו פק"מ יומי או פח"ק), אבל תכניות חסכון שא"א למשוך מהם כספים אלא בזמנים קבועים, אם בזמן השמיטה עדיין לא הגיע הזמן שאפשר למשוך הכסף, הו"ל כמלוה את חברו לעשר שנים, דקיי"ל בחו"מ סי' ס"ז ס"ו דאין שביעית משמטתו. אבל פעמים, שהסיבה שהכסף אינו משתחרר לטובת המפקיד מיד, הוא רק ענין של פרוצדורה מינהלית [שבשביל שחרור הכסף דרוש זמן המתנה של כמה ימים], אבל אינו מפני שיש להנהלת הבנק זכויות בכסף לעכבם אצלם לעוד כמה ימים. [וכמו שמצוי שגם לאחר שהודיע על הפסקת התכנית עדיין לא משתחרר הכסף] כל כה"ג י"ל שחובות הבנק נשמטים, ואינו דומה למלוה את חברו לעשר שנים, אלא לכל היותר ה"ז דומה להתנה עמו שלא יתבענו שמבואר ברמב"ם בפ"ט משמו"י ה"ט דשביעית משמטתו.

ג. ונראה פשוט, שגם אם האפשרות היחידה למשוך את כספו - הוא ע"י שבירת התכנית [שלא בזמני תחנות יציאה שנקבעו מראש], ובגלל זה יפסיד מן הרווחים או אפ"ל מן הקרן, כך שבדאי לא יתבע ויגיש את הבנק

קודם הזמן שנקבע באותה תכנית, דמ"מ שביעית משמטתו דס"כ טוב זה הוא בר נגישה אם ירצה להפסיד, משא"כ במלוה את חברו לעשר שנים שאין למלוה זכות לתבעו כלל מצד עצם החוב, ע"כ אין השביעית משמטתו.

ויש ליעין בתכניות חסכון כמו קופות גמל של עובדים שאין אפשרות לפדותם אלא ע"י הודעה על הפסקת העבודה, אם קרינן ביה לא יגוש כה"ג, די"ל דכיון שכל שאינו מודיע על הפסקת עבודה אינו יכול למשוך כספו כל כה"ג לא קרינן ביה לא יגוש. אבל י"ל כיון שבידו הודיע על הפסקת עבודה ולמשוך כספו - אע"פ שבדאי לא יעשה כן, אכתי קרינן ביה לא יגוש. וכן מסתבר יותר.

ד. והפקדות בעו"ש - אם אין הפקדון נושא ריבית - הפקדה זו לכאורה אינה ניתנת בעיסקא אלא כולה מלוה, ממילא כה"ג כל החוב נשמט.

ופשוט, דמה שא"א להוציא הכסף אחרי סגירת סניפי הבנק, אינו דומה למלוה את חברו לעשר שנים, כיון דמה שהמלוה אינו יכול לגבות את חובותיו מהבנק, אינו מזכויות הלוה (הבנק) שלא יהא למלוה זכות לתבוע חובותיו מהבנק באותם זמנים, אלא ה"ז מניעה צדדית מחמת שאינו בזמני העבודה של פקידי הבנק, ובכה"ג הדבר פשוט ששביעית משמטתו, שהרי הדבר ברור שאם תפס המלוה חובו מהבנק באותו זמן שאין מוציאין מידו. [וכן הרי יכול לשכנע את פקידי הבנק לפרוע לו את חובותיו גם בזמן שהבנק אינו פתוח], וא"כ כל כה"ג בודאי לא עדיפא מאם התנה עמו שלא יתבענו שמבואר בירושלמי פ"י דשביעית ה"ב, וברמב"ם פ"ט משמו"י ה"ט דשביעית משמטתו. (ועיין בר"ש פ"י משביעית מ"א, שמבואר בדבריו, שגם בהלוואת יו"ט שאינה ניתנת ליתבע מחמת קדושת היו"ט ולא מחמת עצם ההלוואה דהו"ל כמו הלוואה לעשר שנים, וצ"ע). וכ"ש בימינו שאפשר להוציא הכסף מהבנק באמצעות מכשיר כספומט גם בשעות שהבנק אינו עובד, (או ע"י הוראות טלפונית להעביר לחשבונות בנק של אחרים בכל שעות היממה), דבדאי אינו דומה למלוה לעשר שנים, ושביעית משמטתו.

ז. עוד יש מקום לומר, טעם נוסף דחובות בנקים אינם נשמטים, לפמש"כ המהרי"ק סי' קפ"ב - הו"ד ברמ"א סי' ס"ז ס"ט, ע"ש, שאם כתוב בשטר לשון פקדון מסתבר שלהכי

כתב בשטר לשון פקדון - משום שרצונו בזה להתנות שלא תשמטנו שביעית, וא"כ י"ל דה"נ בחובות בנקים מכיון שבכל ספרי הבנק רשומים החובות בלשון פקדון, כל כה"ג י"ל דהו"ל כהתנו זא"ז שלא תשמטנו שביעית. ומיהו י"ל, דדוקא בנידון של המהרי"ק י"ל, דלהכי פירש לו שנותן לו בתורת פקדון כדי שיובן הענין שאינו רוצה שישמט החוב, אבל בימינו שהנהלות הבנקים יודעים מענין שמיטה כלל, ומה שהם קוראים לאותם כספים - פקדון, אינו משום שהם רוצים לגלות דעתם שאינם מעונינים שהשביעית תשמטנו, כל כה"ג מנ"ל דעצם מה שקורין לזה פקדון הוי כתנאי. כ"נ.

בדין תכנית פק"מ הצוברת רבית יומית גם לאחר כתיבת פרוזבול

ח. גם תכנית פק"מ יומית הצוברת רבית כל יום, נראה שא"צ פרוזבול נוסף בשביל אותה רבית שמתווספת לאחר כתיבת הפרוזבול, כיון שאם ההפקדה צוברת רבית יומית, ע"כ שהכסף ניתן בתורת עיסקא, והרווחים (רבית) הם עבור הפלגא פקדון ולא עבור הפלגא מלוה, ורווחים הבאים מכח פקדון ג"כ דינם כפקדון שאינם נשמטים כיון שאינם מוגדרים כהלוואה כלל, דאמנם הרווחים שמקבל בפועל הם דמי התפשרות ולא רווחי הפקדון בעצמו, מ"מ כיון שהם ניתנים במקום אותם רווחים שאין דינם כמלוה, [שהרי מתנאי העיסקא שאותם רווחים ג"כ צריך להשקיע בנכס בר קיימא שמניב רווחים], ואם לא יתן דמי ההתפשרות צריך ליתן הרווחים של הפקדון עצמו, ממילא דין דמי ההתפשרות כדין רווחי הפקדון שאין להגדירם כהלוואה ואין שביעית משמטתם וז"ב.

בדין תכניות שיש בהן רק אפשרות להעבירן מקרן לקרן או מבנק לבנק

ט. בימינו ישנם חסכוניות וקרנות שאין אפשרות לפדותם לגמרי אבל ישנה אפשרות להעבירם מבנק לבנק או מקרן לקרן, מסתבר דכל כה"ג קרינן ביה לא יגוש ושביעית משמטתו, מכיון דביחס ללוה [הבנק או הקרן], הרי שהעברת כספים מבנק לבנק או מקרן לקרן חשיב נגישה, שהרי ס"כ צריך הלוה להעביר מעות המלוה מרשותו לרשות אחרת. [אא"כ נאמר שמה שאין אפשרות לפדות הממון לגמרי קודם הגיע הילדים לגיל שמונה עשרה או קודם גיל הפנסיה. ש"מ שההגדרה המשפטית של כסף זה שאינו

בבעלותם כלל אלא בבעלותה של קופת המדינה שהיא מפקידה אותם בבנקים או קרנות לטובת המוטבים ואינו עובר לבעלות העובדים או לבעלות הילדים אלא בהגיעם לגיל פנסיה או גיל שמונה עשרה].

טעם נוסף לצדד שחובות בנק אינם נשמטים

ה. אמנם י"ל, שגם אם הכסף לא ניתן בעיסקא אלא בתורת הלוואה רגילה, מ"מ אין החובות נשמטים. לפ"מ שמבואר בתומים סי' ס"ז ס"ק כ"ח, דליכא מ"ע ד"שמוט" ואיסורא דלא יגוש אלא היכא דאיכא שיעבוד הגוף של לוהה המחוייב לפרוע החוב, אבל היכא דליכא שיעבוד גוף של אדם, מכיון שאינו תובע החוב מאדם מחוייב, לא מקרי מעשה נגישה מאיזה אדם, ממילא אע"פ דאיכא שיעבוד נכסים, כל כה"ג אינו עובר בתביעה זו בלאו "לא יגוש", ואין השביעית משמטתו. ולכן כתב דלוה שמת והניח נכסים אין השביעית משמטת חוב זה וא"צ המלוה לכתוב פרוזבול כיון שאינו תובע מאדם מחוייב שהרי מכיון שמת הלוהה תו ליכא שיעבוד הגוף, ואין היתומים צריכים לפרוע אלא מכח השעבוד נכסים, ע"ש, (וצ"ע, לפמש"כ בתומים סי' ס"ו הובא בקצה"ח שם ס"ק כ"ו, שגם בלוה שמת איכא שיעבוד הגוף על הירשים אע"פ שלא נתחייבו בעצמם ע"י הלוואה. א"כ מ"ט כתב הכא דבלוה שמת אין השביעית משמטת כיון דליכא שיעבוד הגוף, הרי לדעתו, איכא שעה"ג על הירשים וממילא דקרינן ביה לא יגוש. ע"ק, דהא מבואר בשו"ע אה"ע סי' ק"א ס"א, דגם כתובת אלמנה שגובה מן הירשים נשמטת, אע"פ דאיכא שיעבוד הגוף. מבואר שגם כה"ג דליכא שיעבוד הגוף נשמט החוב, או שעכ"פ יש להוכיח שגם בירש איכא שיעבוד הגוף וכמש"כ בתומים, אבל עכ"פ למעשה גם במת הלוהה שביעית משמטתו ודלא כהתומים).

ולפ"ז, שבבנקים כיון שאין חיובא דגופא על אנשי הדיריקטוריון של הבנק אלא רק נכסי הבנק משועבדים לחובות הבנק (וקרוי בלשונם "בע"מ"), ואין נכסיהם הפרטיים משועבדים לחובות הבנק, א"כ ליכא שיעבוד הגוף של איזה אדם מסויים, כה"ג אין שביעית משמטתו.

ו. אמנם יש לדון, דלעולם גם בעלי הבנק משועבדים בשיעבוד הגוף ללקוחות הבנק, לפרוע את חובותיהם ומה שאין נפרעים מנכסיהם הפרטיים, הוא משום דהו"ל כמי שהתנו שלא יהא להם פירעון אלא מנכסי הבנק וכמו

את עשתונותיו, עד שהוא מתעשת ואומר: תשאל את אבא שלי, הוא ידע לענות לך על הכל... ומשפט זה הנאמר בתום ילדותי, ומתוך אמון מלא באביו, משיב לילד את השלוה המלאה, והביטחון השלם, כעת, כלום לא מטריד אותו עוד...

יש, ואדם נקלע למצבים המעוררים שאלות, והוא אמור להתמודד עם התפתלויות, שלא תמיד יכול לענות על כולם. התשובה אחת היא: להתעשת בביטחון ובאמון מלא ולומר לעצמך, ולאלו שמעלים את השאלות בפניך: לאבא יש תשובה על הכל! הוא מבין, הוא יודע, הוא לקח הכל בחשבון... וממילא אני פטור מלהיות מוטריד, מדברים שאני בטוח שהסמכות העליונה שמעלי, 'מסודרת' עם דברים ברורים בכל מה שמתרחש ומתפתח עימי ועם הקשור אלי.

זה הרבה מעבר ל"על אבא לא שואלים שאלות". אלא "כשיש אבא - לא מוטרידים משאלות!!!" אך כל זאת בתנאי כפול ומכופל שיש אמון מלא, ללא כל שיג ושיח. וזוהי עבודת חייו! לחדד את ה"יודעת היום" ולהביא לשלב של "והשבות אל לבבך", והמרחק ביניהם גדול ועצום, כמרחק בין "השמים ממעל - והארץ מתחת", כמו שאנו מחדדים בתפילת מוסף של הימים הנוראים, ומקווים ומייחלים לשאוב מכך משענת אמידה לכל השנה כולה.

ואפשר בדרך רמז, הרי מקובל מהספרים הקדושים, ש"היום" זהו ראש השנה, כמאמר הזוהר הקדש ועוד, ומלמדים אותנו כאן שה"יודעת" של "היום" - ר"ה, מסוגל ביתר שאת ל"השבות אל לבבך". זהו הזמן, אלו הימים להפנים את הידיעות, ולהפוך אותם לחלק מהישות והמציאות וההווה, ולהתהלך עמם בכל המשועלים שהימים מזמינים לנו, לצלוח את כל המשימות, וליישם את כל האתגרים.

השפע שאתה משפיע עלינו...

הדברים מקבלים משמעות מיוחדת בפתחה של שנה כמו שכבר המחישו והדגימו, לשניים שבאים לסכם את החופשה השנתית באוזני ההורים, האחד מתאונן ומתלונן על התוכניות שלא יצאו לפועל, והשני מהלל ומשבח על מה שכן יצא לפועל, ומגמד בביטול את מה שלא הצליח ליישם. אין ספק שהרצון הטבעי של ההורים, להיטיב עם מי שיוזע להעריך את מה שקיבל מהם.

כך היא עבודת הימים בסיום - ופתיחת שנה חדשה. לפתוח בשיר הלל, "על כל החסד אשר עשית עמדי" - עמדנו, ולחדד "בסוד ישרים ועדה", את כל רוב הטובה והשפע שאנו זוכים מאיתו יתברך, ולשמוח ולהלל ולשבח ולברך, ומתוך תפילת מודים נרגשת וכנה, להגיע בשערי בקשת "בספר חיים... נכתב ונחתם לפניך".

חשבנו לשתף במבט פשוט וברור, סגולתו של מי שזוכה להאמין באמונה שלימה, תמימה ואמיתית. הרי שורש הביטוי אמונה מלשון 'אמון', אמון מלא שאנו רוחשים כלפי אבינו שבשמים, אך שנושא את משאנו, ותומך בכל אחד, בכל המצבים שהוא נקלע אליהם... וכמו שהגמרא אומרת במגילה [י"ח] על הפסוק "השלך על ה' יתברך" שהבינם רבה בר בר חנה על פי ביטוי של אותו ערבי "קח את משאך והטל אותו על הגמל". והבין, שהמשימה - המגמה, להשליך את משאך ודאגותיך מעליך, ולהיות סמוך ובטוח במי שנשא - נושא - וישא את משאותיך... ותפיסת עולם שכזאת, חוסכת ומאפשרת התמודדות בצידם של כל אלו שאלות כאלו ואחרות.

אפשר להבין זאת, דרך התבוננות בילד רך, שמוחקף בשאלות מביכות ומבלבלות על ידי מישוהו מבוגר, ואין לו מה להשיב, לרגע הוא מאבד

החיות לגופו. קוראים לטקס היום יומי הזה, אמירת 'ברכות השחר'... אך מכיון שאנו מורגלים בו, אנו שועטים במסלול מבלי לתת דעת, שאנו נמצאים בעיצומה של "מסיבת הודיה", על כל מה שקיבלת בחזרה, שוב קיבלתי, ועל כן זה מתקבל כמובן מאיליו. אבל די במקרה אחד, מחריד מצמרר ממרר, כדי לצוק נופך ותוכן בהבנת המשמעות של ההודאה בהחזרת נשמות לפגרים מתים. כן, פגרים מתים כפשוטם... חוזרים לחיותם, וזועקים לנו, ומהדהדים בעצם מציאותם, לא להפסיק להודות ולהלל על מה שיש לנו.

הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א, אמר לנו בימים הקשים מאד, שבימים בהם היה פצוע קשה בתאוה שעברה עליו, התחזק מן המשפט שאמר דוד המלך "חסד ומשפט אשירה", גם בעת המשפט, יש להתחזק ולהתבונן בניצוצי האור, הבאים באמצעות חסדים רצופים המאירים באור יקרות, עד שמסלקים את המושג שנקרא חשיכה.

נדמה, שהעצה שמייצעים לומר "מזמור לתודה" על כל ישועה שבתוך מהלך של ניסיון, אין כאן משום לעורר זכויות גרידא, אלא לתת משמעות ולחדד את התחושה, שאתה בעצם בכל הזמן ב'מצב' של 'מקבל'. גם כש'רב נסתר על הנגלה', אין עצה טובה יותר מאשר להתאמץ יותר, להשתדל יותר, ולגלות שהמאזן של ה"יש" גדול לאין ערוך בכל עת ובכל שעה. ואז הנימה בה ניגשים לבקש את המשך הישועה, אינה חלילה מתוך איזו 'תביעה' או 'דרישה' או אפילו פחות מכך, אלא בהכנעה שלימה ובדעת ברורה כי איני זכאי באמת, כי קיבלתי ואני מקבל לאין שיעור, אבל בבחינת 'אפשר', אם נא מצאתי חן בעיניך... תוסיף ותמשיך הלאה את הים של

היה זה בעיצומו של זמן חורף תשכ"ג. אבי שליט"א מספר שהוא נמנה על המנין המצומצם שנקרא להצטרף לתפילת שחרית בחדרו של הסבא קדישא, המשגיח הישיש רבי אליהו לופיאן זצוק"ל. העיתי היה לאחר שבמהלך הלילה לקה בלבו, ורופא הובהל לחדרו. ובגבורתו האופיינית לו, התגבר כארי בבוקר שלמחרת, ולא וויתר על תפילת שחרית במנין. אך בחדרו ובמסגרת מצומצמת, הוא קיבל את פניהם של הבאים בפסוק: "יסר יסרני י-ה" - והטעים בהדגש: "ולמות לא נתתי". בכך גילם את ההודאה לה' יתברך על ההתייצבות במצבו.

מילים אלו מלוות אותנו מאז התאוה המחרידה כל לב, שהתרחשה בירושלים בט"ו באב. מילים אלו מצטרפות לקודמות להם: לא אמות כי אחיה ואספר מעשי י-ה", כשזוכים בחסדים עצומים, לידיעה הברורה, כי חיי **בת שבע** בתנו תחי', ניתנו לה במתנה! כי חלצת נפשי ממות במובן הכי פשוט וברור של המילים, עצם החיים מקבלים משמעות אחרת, גבוהה יותר, למעלה למשכיל.

ומאז ועד עתה מטפסים ועולים מעמק הבכא, ומודים על כל שלב וכל מצב נוסף שמשתפר, ומרגישים כי מקבלים הכל במתנה, "הכל בונוס", כלום לא מובן מאיליו, חסדים נערמים על גבי חסדים, עד שהפסיפס מושלם לתמונה שלימה. בריאה לחלוטין - כמעט, וה'כמעט' מתגמד ונעשה חסר משמעות, לעומת כל החסדים שמקבלים מה' יתברך, הטוב והמטיב.

ומבינים שאת אותו המהלך והתהליך, רוצה מאיתנו השי"ת בכל בוקרו של יום, אחר שמתבצעת החזרת הנשמה "לפגר המת", שעד זה לא מכבר שכב באין אונים, ועתה עומד הוא על רגליו, ומסמן ב"וי" אחד אחר השני את כל מה שקיבל בחזרה עם החזרת

>>> המשך הרב טולדנו מעמ' קודם

אפותיקי מפורש. ולפ"ז ברור, דשביעית משמטת חובות אלו, כיון שגם בחובות אלו יש שיעבוד הגוף. ולכאן מוכרחים לבאר כן, שזהו הגדרת "בע"מ" עפ"י ד"ת - כיון שלא מצינו בד"ת שיעבוד נכסים בלי שיעבוד הגוף. ואע"פ שמצינו

שם דס"ל, דשייך גם שיעבוד נכסים ללא שיעבוד הגוף. (אבל כמה אחרונים פקפקו בדבריו - יעוי' בח' רש"י הכהן שם בס' י"ז - שא"י מוכרח בדעת הרמב"ן ללל) - ולפ"ז ע"כ, עפ"י ד"ת - המושג "בע"מ" הוא, דיש גם שיעבוד הגוף, וכנ"ל, וממילא דשביעית משמטתו.

כ"ו ע"ש. אבל מעולם לא מצינו לכתחילה רשות ממונית החייבת ממון ומשועבדת לאנשים אע"פ שאין שום אדם המחויב למשועבד לאותו ממון. ומבואר כן בתוס' וברא"ש קידושין ח' ב', בסוגית מנה אין כאן משכון אין כאן. אבל האב"מ ס' כ"ט סק"י, למד בדעת הרמב"ן

בלוה שמת שהמלוה גובה מהנכסים (הנמצאים ביד הירשים), אע"פ שלא נשתעבדו הירשים שיעבוד הגוף. התם ה"ט דנכסי דאינש ה"ה כמו ערב דמשמעבד אף לאחר מיתת הלווה אע"פ שפקע שיעבוד הגוף, וכמש"כ לבאר הר"ן בפ' הכותב ובארו הקצה"ח ס' ס"ו ס"ק

בכסה ליום חגנו. מצד אחד, 'כסה' - יום של כיסוי, של הסתר ושל דין נוקב, אך מצד שני, 'יום חגנו'.

מלבד מרכיב זה של הברית בו עסקנו שזהו מרכיב ה'אהבה' - הקדוש ברוך אוהב את ישראל כבניו היחידים, ועם ישראל מחזיר לו אהבת בן לאביו - קיים מרכיב נוסף חיוני אף הוא לקיומה, וזהו ה'יראה'. זו היא גם ברית של מלך עם עבדיו, עבדים שיודעים שחיייהם תלויים בו, ובלעדיו אין להם זכות קיום, והם כורתים ברית מתוך יראה עם השליט הבלעדי על חייהם. נוכל לפרש עתה שאלו הם ה'ברית' וה'אלה' המוזכרים בפסוק, ושני מרכיבים אלו, ה'ברית' וה'אלה', מרומזים בתפילה שאנו נושאים יחד עם התקיעות: "אם כבנים" אם כ'עבדים', אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותצא כאור משפטנו".

משום כך גם ראש השנה הוא תמיד שני ימים. ביום הראשון מודגש ענין ה'יראה' והוא נקרא בזוהר הקדוש יום של 'דינא קשיא' - הדין הקשה, ואילו היום השני הוא היום של 'דינא רפיא'. השילוב של שני חלקים אלו, האהבה והיראה, היא הברית השלמה, בלעדיה זאת ברית חסרה.

בהמשך הפרשה אנו שוב מוצאים רמז עב כדינר על סגולותיו של יום הדין: "פן יש בכם איש או אשה... אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלוקינו... פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה". לכל אדם יש ה'שורש פורה ראש ולענה' שלו. זהו התחום בו מוקד התגברות היצר אצלו. ובדרך כלל בענין זה תלויה כל רמתו הרוחנית, ודווקא מתוך הקושי הרב, אנו מבינים שזהו האתגר שיעדו לו משמיים, ואם לא יכניע את יצרו בזה, לא מילא תפקידו.

וביום זה של ראש השנה, בודאי עיקר דינו של האדם הוא על ענין זה אשר נחשב עבורו כמשימת חיים, ובו תלויה ועומדת הצלחתו. ונתן לנו בו הקדוש ברוך הוא ברחמי סגולה מיוחדת להכניע שורש פורה ראש ולענה (- ר"ת שופר) זה, על ידי מצוות שופר. נבחין ונדע שזו כוחה של התקיעה, היא "משברת תוקפא דדינא קשיא" ומסוגלת לזעזע את כח הרע שבקרבנו ולהמליך את הקב"ה אף על מבצר הרע שבתוך כל אחד מאיתנו.

שנזהר כולנו להמליך את ה' אלוקי ישראל ולראות את מלכותו בכל משלה, אמן.

בתשובה לקראת יום זה ולקבל על עצמנו להשתנות.

אכן כך היא תפילתנו ביום ראש השנה: "מלוך על כל העולם כולו בכבודך" - אנו מבקשים להמליך את ה' על כל העולם כולו, וכוללים בזה גם את המלכותו על העולם הקטן של כל אחד מאיתנו - רמ"ח איבריו וסס"ה גידיו, שיהיו כולם תחת מלכות ה'. אנו ממשיכים ומבקשים "והנשא על כל הארץ ביקרך" - שגם כשנעסוק בעניני 'הארץ', ישלוט ה' יתברך - שנעשה אותם מתוך הכוונה הרצויה, לשם עבודתו ית'. ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה" - זוהי תמציתה של עבודת היום של ראש השנה, המלכת ה' על כל המהות.

וכשם שאנו מתחייבים ביום זה מחדש וממליכים שוב את ה' על הכל, כך גם הוא מחדש ביום זה את התחייבויותיו כלפינו והוא פורש שוב חסותו עלינו ומאמץ אותנו להיות בניו. ואהבת האב לבניו שמתעוררת ביום זה על ידי כריתת הברית, היא שמצילה אותנו מן הדין. הבה נראה מה נאמר במאמר הזוהר המופיע במחזור קודם התקיעות (מתורגם): "יום ראש השנה זהו יום הדין, והמלך מתיישב על כסא של דין, הקטיגור מופיע וכו' ואף על פי שהקדוש ברוך הוא אוהב את הדין כמו שנאמר: 'כי אני ה' אוהב משפט', **אהבתו לבניו מנצחת את אהבתו לדין**".

מכאן הערוב, כביכול, שמצאנו ביום זה של ראש השנה: פחד וחרדה מאימת הדין מחד, ומאידך: "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים.. כי קדוש היום לאדוננו" - יום חג ושמחה. הדין והחג משמשים בו בערבוביא, האהבה והיראה, "אם כבנים" ו"אם כעבדים". כי אמנם יום דין הוא זה, אך מתחדשת בו הברית, ואבינו שבשמים שב ומאמץ אותנו אל חיקו החם ומחדש אהבתו אלינו כבנים, ואיך לא נשמח!?

אמת נכון הדבר, לא תמיד המחשבה על הדין הקרב ובא גורמת לנו לשמות, וכי החשבון שלנו מאוזן? אך יחד עם זאת איך אפשר שלא לשמוח עם הידיעה שה' יתברך שוב רוצה בנו כבנים ופורש עלינו חסותו. משום כך אנו **נצבים** ביום זה, עמידה זקופה, בוטחת, ולא **עומדים**, כי אנו בוטחים **באבינו** שבשמים שמאמץ אותנו היום שוב אל חיקו החם והאוהב, והוא ירחמנו כרחם אב על בנים.

ומרומזים שני החלקים של יום זה: הדין ומצד שני הברית המתחדשת, בפסוקו של יום: "תקעו בחודש שופר

להמליך אותו עלינו בשלמות, על כל ישותנו מכף רגל ועד ראש, וזוהי ההדגשה: "אתם נצבים היום כולכם". הכניסו תחת הברית את כל כולכם.

מאי משמע 'כל כולנו'? נלמד זאת ממעמד הר סיני - שם נכרתה הברית לראשונה - כהכנה למעמד נאמר שם: "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את **בריתי**". פירשו חכמינו זיכרונם לברכה במדרש: "רבי עקיבא אומר: זו ברית **מילה** וברית **עבודה** **זרה**, רבי אליעזר אומר זו ברית **שבת**".

"אלו ואלו דברי אלוקים חיים", שלושת עיקרים אלו, מילה; עבודה זרה ושבת, מקיפים את כל ישותו של אדם, והם כלולים שלשתם בברית. בראש ובראשונה ההימנעות מעבודה זרה, ובכלל זה חיי אמונה שלמה ואמתית והימנעות מדעות רעות ומהשקפות שאינן אמתיות, וכן כלולים בזה ההבדלה בין הטמא ובין הטהור, ובין עיקר וטפל. שניה לה - ברית המילה, זו משעבדת אותנו לחיי קדושה ומבדילה אותנו מחיי תאוה והפקרות. וברית השבת עולה על כולנה - מרימה אותנו אל הדרגה הגבוהה של דבקות בקל חי, שהיא הליבה של מצוות השבת. אם נאמנים נהיה בשלוש סעיפים אלו הכלולים בברית, קדוש יאמר לנו, אשרנו מה טוב חלקנו.

בנוסף, ההיכנסות בברית עם ה' צריכה לשעבד אל ה' טוטאלית את כל סדר יומו של האדם, בשלושת הרבדים: במחשבה, בדיבור ובמעשה. וגם זה כלול בהדגשת התורה: 'אתם נצבים היום **כולכם**'. כלומר: התייצבו ביום זה של ראש השנה לברית '**כולכם**', עם כל החלקים שבכם; שתקיף הברית את המחשבה, הדיבור והמעשים. כך תהיה היא שלמה ולא פגומה חלילה.

נמצאנו למדים: תפקידו של יהודי בראש השנה הוא - להמליך את הקדוש ברוך הוא על כל קומתו מכף רגלו ועד ראשו. שיוכל לקום בכל בוקר ולומר בבטחה: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שלא עשני גוי", יודע אני בוודאות שכל איברי משועבדים אליך ה' יתברך, ואין בי, חלילה, שום איבר שהוא בבחינת 'גוי'. ומשום כך על האדם להכין את עצמו מבעוד מועד לקראת יום זה שבו יוכל להתייצב ולעבור בברית '**כולו**', כשכל אבריו מוכנים ובשלים לקבל עליהם מלכותו יתברך, ובמיוחד אותם איברים שנשמתו של יהודי טהרתו וקדושתו תלויה בהם. וזו היא סיבה טובה נוספת מדוע עלינו לחזור

"אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם ראשיכם שבטיכם... **כל איש ישראל**... לעברך **בברית** ה' אלוקיך **ובאלתו** אשר ה' אלוקיך כורת עםך היום. למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלוקים..."

פרשת נצבים נקראת תמיד בשבת שקודם ראש השנה. אנו מוצאים בה לקחים מאלפים מעניני דיומא - יום הדין הקרב ובא עלינו לטובה. כך פירשו בזוהר את הפסוק 'אתם נצבים היום': 'היום הוא יומא **דינא**' - היום הוא יום הדין. ובכל שנה ביום זה נצבים אנו מחדש 'לעברך בברית ה' אלוקיך' - לחידוש הברית בינינו ובין קודשא בריך הוא.

מהי משמעותה של ברית זו?

בתפילת ראש השנה אנו אומרים: "זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון", כמו שבראשית הבריאה, ביום זה נברא אדם הראשון, כך בכל שנה ושנה מתחדשת ביום זה בריאת העולם לעוד שנת קיום. ויחד עם התחדשות הבריאה, מתחדשת ובאה הברית הכרותה ממעמד הר סיני, בין עם ישראל לאלוקי האלוקים ואדוני האדונים.

ענינה של כריתת 'ברית' הוא - התחייבות בין שני צדדים. בברית זו מתחייבים אנו להיות לו לעם ולהמליך אותו על כל גופנו ונשמתנו, כמו שאמר הכתוב: "את ה' האמרת היום להיות לך לאלוקים, וללכת בדרכיו ולשמור חוקיו ומצוותיו ולשמוע בקולו". הקדוש ברוך הוא מתחייב אף הוא כנגדנו, שנהיה אנו בניו אוהביו - "בנים אתם לה' אלוקיכם", שנהיה סגולתו מכל עמים, ושלא יחליף אותנו בשום מצב, אף אם חלילה נחטא ולא נתנהג כראוי לבניו של מלך, כדכתיב: "וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה". "אני לדודי ודודי לי" - בארבע מילים אלו מקופלות מהות הברית ומהותו של יום ראש השנה.

אך ההתחייבות צריכה להיות הדדית ועליה להיות מוחלטת, ללא תנאים וללא פשרות. ההגינות בין הצדדים היא נשמת אפה של הברית. ושני צידיה של מטבע זו של ה'ברית' נרמזים היטב בפסוקים. הקדוש ברוך הוא מצדו מתחייב ביום זה התחייבות מלאה והוא כולל בהתחייבותו כל יהודי באשר הוא, אף אם אינו ראוי לפי מעשיו להיחשב בן המלך, זוהי ההדגשה בפסוק: "**כל איש ישראל**". כנגדו, חובתנו אנו - ובעצם, אין זו חובה, כי אם זכות והזדמנות! -

מנתו כהיום פח דשנה / נצר להחניט לתשעים שנה / סקמה אות היות לשושנה / עבוד לפניו בראש השנה (הקליר קדושה לר"ה)

א. טעם קריה"ת בר"ה

כתב בס' בית יעקב (איזביצא) מה שקוראים ביום הראשון של ר"ה וה' פקד את שרה וביום השני פרשת העקידה, ביום הראשון קוראים איך הש"ת נותן טובה וביום השני איך נחזירנה לו. וזהו עיקר השלמות.

ויש מקום להעיר שלכא' היה ראוי לקרוא ביום הראשון את קריאת העקידה כי זה הזכרון שאנו רוצים לזכותנו בימי הדין, ומבארים בזה שפקידת שרה מגדילה את מעלת העקידה, משום שאחר הנס הגדול והעצום בלידת יצחק והשמחה הגדולה והנוראה שהיתה אעפ"כ אאע"ה העלה לעולה בשמחה, ובהזכרון העקידה גדול הרבה יותר.

ב. טעה

כ' במ"ב (תקפד ס"ק ח) אם טעה וקרא ביום הראשון של ר"ה פרשת העקידה ונזכר לפני שהאחרון ברוך ברכה האחרונה יגלו לאחור ויקרא עמו וה' פקד את שרה עד הסוף. (והעולה ישלם לביה"כ' יתו... ולמחרת יקרא פרשת העקידה כבכל שנה. ואם נזכר אחר שבירך יצא וביום השני יקרא את ב' הפרשות. (ואז הכהן מקבל את העלייה הגדולה, והוא ישלם יותר... אבל במטה אפרים (תקפד כג) כ' דאם קרא בראשון פרשת העקידה קורא בשני וה' פקד ולא את שניהם.

ועל כן העצה למעשה לא לטעות.

ג. שכר לבעל תוקע ולחזן

מ"ב שם וכו' במט"א שהמנהג לעלות את בעל התוקע ואת המתפלל מוסף, אא"כ נוטל שכר שזה אינו בכלל מנהג זה.

ובלבוש כ' (שם) שהטעם שנהגים לקרוא לתוקע ולמתפלל כדי שיהיה שמח שהתורה משמחת בדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב וע"י כן לא יטעה בתקיעות ובתפילה. וכתב באלף המגן דלפ"ז גם אם נוטל שכר יש להעלותו. (או שמא נאמר שהשכר כבר משמח...)

ולפ"ז י"ל עוד דלהאלף המגן הנ"ל, יש להעלות גם את בעל השחרית, ושמא לכן כך נהוג. (משא"כ מנחה, שבקריה"ת טרם ידועה זהות הש"ץ, ומי יעמוד בסוד גבאים...)

ד. ה'שפיץ' של מלכויות

הג"ר מרדכי גיפטר זצ"ל ר"י טלז בקליבלנד העיר. שהנהגה בהפטורת חנה אנו רואים את גודל השתוקקותה של

תוכן

א. טעם קריה"ת בר"ה. ב. טעה. ג. שכר לבעל תוקע ולחזן. ד. ה'שפיץ' של מלכויות. ה. גאולה בקריה"ת ובהפטורה דר"ה. ו. קריה"ת בר"ה דשני וחמישי. ז. קריאת העקידה. ח. מקום העקידה וסיפור ט. זמן העקידה. י. ראייה שהעקידה היתה ביו"ט. יא. כן יכבשו רחמ"ק. יב. הפסוקים שבסוף פ' העקידה. יג. הבן יקיר לי אפרים. יד. מי שברך לחולה. טו. הודעה חשובה לנבאים היקרים (גם לשלם לתורה).

חנה לבן זכר ואת תפילותיה ודמעיותיה לזכות לבן. וטבע האדם לאחר שיזכה לזכה נס ויולד לו בן לאחר כ"כ הרבה שנים ותפילות, שהאם לא תתן לילד זה לצאת מרשותה ותדבק בו כל עוד היא יכולה. ואעפ"כ חנה נדרה כבר בתפילותיה 'והשאליתיה לה' ואכן כך עשתה, וזהו ממש היפך טבע החומרי.

בשורש"ת אפרקסטא דעניא (א. קטז) כ' עפ"ז שראוי לדקדק ליקח שופר מקרן הימיני רמז לתקיעת שופר של הגאולה בב"א.

וברמב"ן הק' על הפד"א (שמות יט ג) הרי אילו של יצחק נקרב עולה ובעולה הכל נשרף. ומיישב אולי גבל הקב"ה את אפר קרנו והחזירו למה שהיה.

עכ"פ משיח יבוא בע"ה ויתקע בשופר. רק שימצא אותנו ראויים לכך.

ו. קריה"ת בר"ה דשני וחמישי

במס' סופרים פ"י משה הקניא להם לישראל שיהו קוראים בתורה בשבתות וימים טובים בר"ח ובחוש"מ שנא' וידבר משה את מועדי ה' וכו'.

ובהל"ב ב' כ' עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין בתורה בב' וה' וכו'.

ובס' אור השנים (לבעל הפרדס) העולה לתורה יאמר הריני מוכן ומזומן לקרוא בתורה, וביום ב' וה' יוסיף כמו שתיקן מרע"ה ועזרא הסופר, וחז"ל אסמכוהו אקרא וכו'.

ואם יש ענין לכיון לצאת ידי חובת תקנת עזרא, הרי שאולי יש על העולה לתורה בר"ה בשנה זו לכיון לצאת גם ידי תקנה זו.

אולי.

ז. קריאת העקידה

במג"א (ס"א א) כ' כתב הבחיי פרשת צו שאין די באמירה, אלא בביאור הפסוקים וכיור נפלאות ה'. אלא דבמחש"ש ויד אפרים ציינו שברבינו בחיי כ' כן רק על פרשת העולה, וז"ל המחצה"ש "הבחיי לא

כ' כן על פ' העקדה, ובעקדה הטעם לזכור לפניו זכות העקדה והאבות".

אלא ד"ל דהמג"א כ' כן בשם הבחיי משום שהעקידה היא יסוד הקרבנות ולכן הקיש מקרבן העולה לזה. ואם תתמה מנין לי שהעקידה היא יסוד הקרבנות כלך לך אצל סידור בית יעקב להיעב"ץ שכ' ז"ל: פרשת העקידה והקרבנות צריך לסדר בביה"כ"נ שהוא מקדש מעט בגלותנו וכדרך שהיו מזכירין זכות אבות קודם שחיטת התמיד של שחר וכו' וכך היו מאגדין הטלה לזכרון עקידת יצחק וכו' ע"ש.

וא"כ ראוי להבין את פירוש הפסוקים ולא רק לשמוע את קריה"ת גרידא.

ח. מקום העקידה וסיפור

(תענית טז.) מאי הר המוריה פליגי בה ר' לוי בר חמא ור' חנינא חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל וחד אמר הר שיצא ממנו מורא לעובדי כוכבים. ופירש"י ד"ה מורא לעובדי כוכבים ל"א הר המוריה הר סיני מורא לעובדי כוכבים במתן תורה דכתיב (תהלים עו) ארץ יראה ושקטה.

ובשו"ת חתם סופר יו"ד סי' רל"ה מחדש לפ"ז חידוש גדול, שהעקידה היתה בהר סיני! ע"ש הקושיות שהביאוהו לזה.

וע"ש במהרש"א שם בתענית שהק' מה להר המוריה והר סיני הלא הר סיני אינו בא"י. אלא דיש במדרש תהלים (סח, ט) וסיני מהיכן בא אר"י מהר המוריה נתלש כחלה מעיסה ממקום שנעקד יצחק אבינו אמר הקב"ה הואיל ויצחק אביהם נעקד עליו נאה לבניו לקבל עליו את התורה.

וא"כ זה אכן היה בהר המוריה והר סיני נתלש מהר המוריה ועליו קיבלו את התורה. והיינו שלהר המוריה היתה הקדושה של הר סיני כי הוא הוא. והוא אותו הר שהתפצל לשנים, וכל החשיבות של הר המוריה לפי זה ברש"י הוא מ"ת.

מסופר על הדברי חיים (צאנז) שנפגש עם רבי שמעון סופר בן מרנא החת"ס, והגיע גם הס"ק רבי ישראל מרוז'ין והד"ח עזב את הרש"ס ונפנה לקבל את הס"ק מרוז'ין, ונתפלאו הנוכחים היאך עזב את הגרש"ס. ואח"כ הסביר שיש הר סיני ויש הר המוריה, בסיני קבלו את התורה ובמוריה אאע"ה מסר את בנו לעקידה לכבוד השי"ת, ומהר סיני לא נשאר כלום בהר, לא

קדושה ולא זכרון, ואילו הר המוריה לדורות קדושתו ושם נבנה המקדש. כך רבי שמעון סופר זו קדושת התורה אבל הס"ק מרוזין פושט את צאורו לשחיטה בכל המעל"ע לכבוד השי"ת.

אך לפי המדרש הנ"ל שדינן נרגא לכאו' בתשובתו של הד"ח כי כל גדולתו של הר המוריה היא קבלת התורה שהיתה עליו הוא הר סיני.

ט. זמן העקידה

בתניא רבתי (כמונן שיש במאורות) סי' עד, כ' שקוראים את העקידה בר"ה כי העקידה היתה בר"ה. ובפסיקתא רבתי (ח) נמי משמע כן. אכן נחלקו בזה גדולי עולם.

בזה"ק ויקרא (דף יח) כ' בהאי יומא יצחק איתעקד וכו' אר"א בגין כך קרינן פרשתא דיצחק בהאי יומא דבהאי יומא איתעקד יצחק.

ובשמו"ר (פר' טו, יא) אי' שיצחק נעקד בניסן.

ובעץ יוסף שם בפירושו מביא מהפרד"א וכן בחיד"א בכ"מ שהעקידה היתה ביו"כ.

ויש מחזורים שיש תפילה לפני פתיחת הארון במנחה של יו"כ ובו מזכירים את העקידה "שנעקד היום". וכן ברמ"ע מפאנו עשרה מאמרות (מאמר אס כל חי ח"ג לב) וכן בריקנאטי וירא.

ובאסתר' ר' יש (ז) יא) ששרה מתה במר חשוון ולכן המן לא רצה לגזור על ישראל בחשוון בגלל

זכות העקידה, וא"כ לפי"ז העקידה היתה בכלל בחשוון. אכן הרד"ל והרש"ש (בשמו"ר) מתרצים שאכן זה היה בתשרי אלא שזה נודע לשרה רק בחשוון. דאילו זה היה בחודש חשוון היה המן נמוע מלגזור בגלל זכות העקידה ולא בגלל ששרה מתה אז.

וע"ע באות דלהלן

י. ראייה שהעקידה היתה ביו"ט

במהרי"ל דיסקין כת' דכיון דהעקידה היתה ביו"ט (א.ה. בין אם נאמר דבר"ה ובין ביו"ט) לכן היה על האיל להיאחז בסבך דבלא"ה יש איסור צידה.

אך כיון דניצוד בסבך הרי זה כבר ניצוד ויכול היה אאע"ה לקחתו.

יא. כן יכבשו רחמין

אי' בסנהדרין יט: וכן במדרש תנחומא (וירא) שהלך אאע"ה והשטן הפריע לו במכשולים שונים, עד שאמר לו השטן הרי ה' אמר לך רק העלהו לעולה ולא לשוחטו ואעפ"כ אאע"ה לא שמע לו אף שהיתה טענת אמת.

ולפי"ז אפשר לפרש את התפילה כמו שכבש א"א את רחמיו כן יכבשו רחמין את כעסך שלא תשמע לשטן אף שטוען דברי אמת. (מהר"ד קמא

לכאו' הפסוקים הנוספים על פרשת העקידה ויוגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בניגם לנחור אחיך וכו' אינם שייכים לעקידה ומדוע אנו קוראים אותם בר"ה.

וכבר עסקו בזה רבים מגדולי הדורות (יעו"ד דברים נפלאים בספר החיים להגר"ח פאלאגי לב, ב ובס' אוהב ישראל אפטא). ויש שדרשו ראשי התיבות ואת: "מעכה" מלוך על כל העולם.

והר"י אמר לי לבאר ע"פ הרש"י (כב) ובתואל ילד את רבקה כל יחוסין הללו לא נמנו אלא בשביל פסוק זה.

| להערות: ia0527658778@gmail.com |

אליבא דהלכתא
נדינו הלכה לעורר המעיינים

בענין לכפול תיבת 'לעילא' בקדיש הרב ישראל ארלנר

נהגו בני אשכנז לכפול בעשי"ת את תיבת 'לעילא' בקדיש. והטעם שכופלים אותו כתב הלבוש [סי' תקפ"ב ס"ח] 'מפני שבימים הללו הוא מתעלה יותר כפול ומכופל מפי בראיו מפני שהוא יושב על כסא דין והכל צריכים לשבחו ולפארו ולבקש רחמים על דינו.'

ולגבי נוסח הכפילות מצאנו שכבר נחלקו בזה גדולי הפוסקים: המטה אפרים [סי' תקפ"ב ס"א] כתב לומר 'לעילא לעילא' בלא ו'. וכן הוא בקיצור שו"ע [סי' קכ"ט ס"א] ובערוך השולחן [סי' תקפ"ב ס"ח] לומר בלא ו'.

מאיך הדרך החיים [דיני תפילה של ר"ה אות ו] כתב לומר 'לעילא ולעילא' עם ו'. וכן הוא בשו"ע הגר"ז [סי' תקפ"ב ס"ק ט"ז].

והנה לגבי נוסח האמירה מצאנו סתירה בדברי המ"ב. דבדיני קדיש [סימן נ"ו סק"ב] כתב שיאמר 'לעילא ולעילא' עם ו'. ובס' תקפ"ב [סוף ס"ק ט"ז] כתב 'כופלים לעילא', ומשמע שיש לומר 'לעילא לעילא' בלא ו'. [כפי שיבאר הקיצור שו"ע שם, דמה שכתוב 'כופלים לעילא', הכוונה שיש לומר 'לעילא לעילא'].

ובספר שערי הימים הנוראים [עמ' קב הערה ג] תירץ שהמ"ב סבר שאין נפק"מ כ"כ איך

משמע שתי אפרות אברהם שנאמר ואנכי עפר ואפר ויצחק שהוא כאפר ע"ג המזבח. ולכן נקראו ישראל אפרים ע"ש שתי אפרות אלו, ולכן קוראים פסוק זה כדי להזכיר זכויות אלו.

דורשי רשומות דורשים עכשיו לפי"ז דעלינו להזכיר ללמוד ולעורר בר"ה שתי תכונות אלו הנצרכות ונזקפות לזכותן של ישראל, בימי הדין, הא' הוא אנכי עפר ואפר ענהו ושפלות וכדאי בר"ה (כו): כמה דכייף אינש טפי מעלי, והב' הוא כאפר ע"ג המזבח והיינו מסי"ג של ישראל לאביהם שבשמים.

יד. מי שברך לחולה

במטה אפרים (תקפ"ד) (כה) כ' שבר"ה א"צ לומר במי שברך לחולה יו"ט הוא מלזעוק ואם חל בשבת א"צ לומר שבת היא מלזעוק כיון שהוא יום דין ומותר לזעוק.

ובאלף למטה הוסיף דהגם שכשחל בשבת אין אומרים אבינו מלכנו שאני אבינו מלכנו שהוא עבור כל הציבור ולא לאדם פרטי. ועכ"פ השתא שחל בחול בודאי שא"צ לומר יו"ט הוא מלזעוק.

טו. הודעה חשובה לגבאים היקרים (וגם לעולים לתורה)

שימו לבבכם ללשון המטה אפרים תקפ"ד כא:

"נהגו שהש"ץ מברך לכל אחד מהעולים וכו'. ואומר "מי שברך" כו', וכל אחד מנדב נדבתו כנדבת לבו. גם מְצַנֵּה להש"ץ לעשות מי שברך לבני ביתו

וא"כ יתכן שגם כל הקריאה אינה אלא בשביל פסוק זה כי ר"ה כידוע זה ענינו של יצחק ורבקה ואכן רק בר"ה הר"ת של בפי ישרים תתהלל וכו' עולה יצחק ורבקה.

כי ר"ה הוא היום שיצחק אומר לעשיו 'עשה לי מטעמים' באשר יצחק הוא מדת הדין ורבקה שולחת את יעקב לעשות מטעמים, לעורר הרחמים, וכמו שמופיע בזה"ק שנאמר קודם התקיעות, וא"כ הוא ענינו של יום.

יג. הבן יקיר לי אפרים

כ' בדעת זקנים (בראשית מא גב) אפרים

שהזוג מתרגש מהמעמד המיוחד שהיה בקדושה ובצניעות, בניגוד ל'מסיבת הריקודים' שהם חוו שלושה שבועות קודם לכן... ניכר היה על פניהם, שהחוויה שהם עוברים כעת מרוממת אותם. זהו הדבר האמיתי כדת משה וישראל!

"הרי את מקודשת לי..." ענד החתן את הטבעת לכלה... ולאחר מכן נשברה הכוס וברקע נשמעו קיראות: "מזל טוב" "מזל טוב". ואז אחד האברכים הוציא מאמתחתו שופר והרעיד בתקיעות את כל המקום!

אני חושב שבכל אלו לא זכיתי לשמוע כאלו תקיעות!!! סוף סוף הבנתי את דברי חז"ל שתקיעת שופר מפשטת עקמומיות שבלב.

זו הייתה חוויה מרגשת לכל המשתתפים! היינו עם דמעות בעיניים. החרדים שהחזיקו את החופה והחילונים, קרובי המשפחה שהגיעו.

חיבקתי את החתן וברכתי אותו. הוא הודה לנו בכל ליבו, ולפני שנפרדנו החלטתי לתת לו שי קטן שהכנתי מבעוד מועד.

ספר "המהפך" של הרב זמיר כהן שליט"א עטוף באריזת מתנה ומונח בשקית מהודרת.

הגשתי לו את השקית וברחתי לפני שישאל שאלות...

הוא שאל ממרחק, "מה זה?", צעקתי לו: "זאת מתנה ש'תהפוך' לך את החיים!"

להפתעתי, לאחר כמה ימים מתקשר אלי החתן "הרב שלום, מתי אני יכול להיפגש איתך?"

נשמע ממש רשמי, רציני כזה. מעניין מה הוא רוצה הפעם. ואז נזכרתי בספר שנתתי לו, אוי לא! כנראה יש בו כעס כי הוא חושב שכל מטרתי היתה להחזיר אותו בתשובה!

"אתה יכול לבוא לבית המדרש, אני בדרך לשם". חששתי מעט.

כשהגעתי ראיתי אותו מרחוק יוצא מרכבו, אווז ביד את השקית המהודרת שנתתי לו בחתונה! החשש שלי גבר.

הוא התקרב אלי מחויך מאוזן לאוזן ואמר "רק רצינו להודות לך על כל מה שעשית בשבילנו".

ואז פתח את השקית והוציא מתוכה בקבוק יין...

נשמתי לרווחה "וואו... ואני חשבתי שרציתם להחזיר לי את הספר".

"מה?" הוא צחק, "אין סיכוי! אנחנו שומרים אותו אצלנו!"

אשריכם ישראל.

באיזה יום ושעה".

קבענו לעוד שבוע ברבנות, החלפנו מספרי טלפון ונפרדנו כידידים.

יומיים לפני החתונה המיוחלת, החתן מתקשר אלי לוודא שלא שכחתי.

"אל תדאג, אמרתי לך, עלי! יום רביעי ב-5 אחר הצהריים, נפגש בעז"ה."

בחסדי שמיים, הצלחנו אני ועוד כמה חברים מבית הכנסת לארגן את כל מה שנדרש.

החתן הגיע ולא האמין למראה עיניו, שהגיעו חרדים ודתיים ששמחו מאוד לקחת חלק במעמד.

האווירה היתה שמיימת, הרגשתי

מסיבה וזהו".

שכוייח!... חשבתי בלבי.

הוא הסתכל עלי נבוך. "אמא של אשתי מתקשה לקבל את זה שלא עשינו חתונה אמיתית.

אז החלטנו לקיים 'עוד' חתונה, מן טקס מצומצם כזה שעושים ברבנות".

עכשיו אפשר להגיד לו: "שכוייח!"

"רציתי לבקש אם תוכל לעזור לי לארגן מניין?"

כי אצלנו בחברה אף אחד לא מעוניין לבוא לפולחן דתי שכזה".

"אין בעיה, בשמחה, עלי! רק תגיד לי

סוף אלו. סדר ב', אני נמצא בכלול. החלטתי לצאת להתרענן בחוץ לכמה דקות.

בזמן שאני מחלץ עצמותי, מגיע רכב לחניית הכולל, ויוצא מתוכו צעיר חילוני בעל רעמת שיער מכובדת, לבוש בגדים בסגנון 'המזרח הרחוק', והוא מתקרב לכיווני בהיסוס.

"שלום, אפשר לשאול משהו?" שאל בנחמדות.

"ברור, עד חצי המלכות!" עניתי בשנינות.

"אני ואשתי התחתנו לפני כשבועיים בחתונה שבעצם הייתה מסיבת ריקודים גדולה, ללא רב או קידושין, פשוט

< ערב יום הדין תשפ"ג >

על כן יאמרו המשלים

בואו תשפוז

האם בשנה שחלפה

- דאגנו** באמת לנזקקים שבתוכינו?!
- כאב לנו** שיש ילדים בעירנו שחיו בעוני כפשוטו?!
- הושתטנו** יד כדי למנוע סבל וצער מאחינו בשרינו?!
- השתתפנו** בצערם של שכנינו, וניסינו להקל את סבלם?!
- העברנו** את כספי הצדקה לאותם אלו שההלכה חייבה אותנו?!
- עשינו** את המוטל עלינו למען עניי עירנו?!

לקראת השנה החדשה נקבל עלינו בשמחה את ציווי ה' לעשות רצונו עניי עירנו קודמין - זכות שהיא חובה!

קופת הצדקה ורכסים

90-40-111

< ניתן לתרום בנדירים פלוס > < העברה בנקאית: בנק הדואר, סניף 001, ח-ן: 8280353